

HRVATSKA PČELA

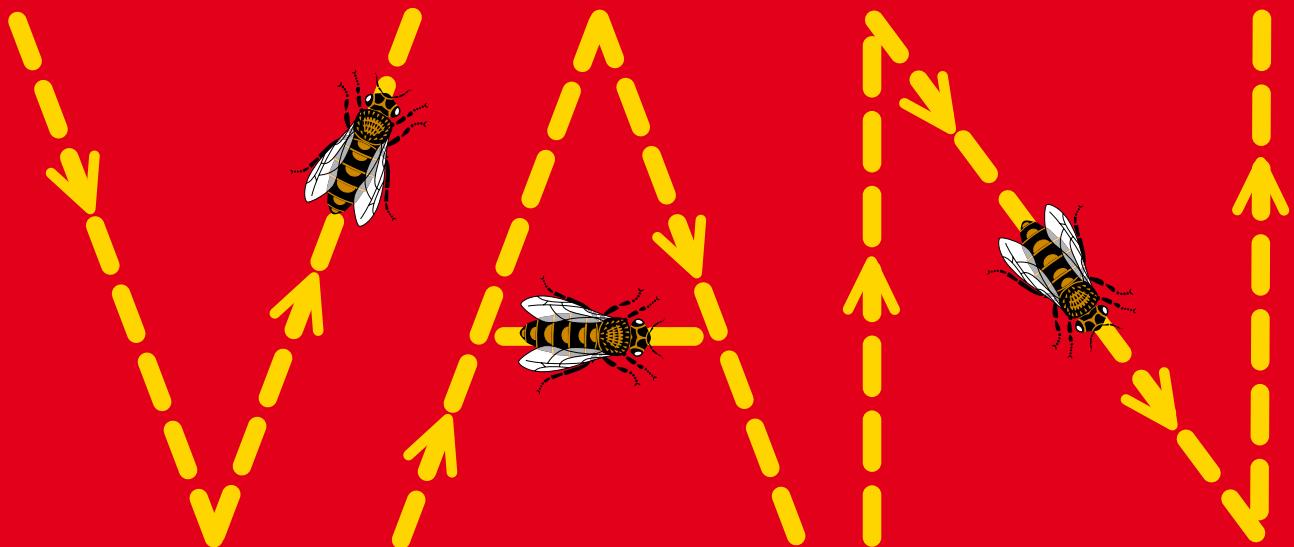
godište 131.
Zagreb, 2012.
ISSN 1330-3635

5

Obrt i
osnivanje
obrta

Matična mliječ -
od proizvodnje do
pohrane

Pčelarenje vrškarama-
izlazak drugog i trećeg roja

Bayvarol®, u proljeće prvo test, potom terapija.

Prije tretiranja, potrebno je provesti dijagnostički postupak kako bi se odredio razmjer infekcije pčelinjeg legla grinjom **Varroa destructor**. Ovisno o razmjeru infestacije varoozom potrebno je tretiranje kolonija Bayvarol®-om u trajanju 4 do 6 tjedana sa 4 trake po košnici. Bayvarol® je učinkovit protiv varooze, ali istovremeno potpuno bezopasan za pčele.

stacijske pčelinjeg legla grinjom **Varroa destructor. Ovisno o razmjeru infestacije varoozom potrebno je tretiranje kolonija Bayvarol®-om u trajanju 4 do 6 tjedana sa 4 trake po košnici. Bayvarol® je učinkovit protiv varooze, ali istovremeno potpuno bezopasan za pčele.**

Bayvarol® trake Za suzbijanje varooze.

Sastav - Flumetrin 3.6 mg, PVC traka do 6.61 g, 4.23 mg 85% flumetrina = 3.6 mg 100% flumetrina. **Indikacije** - Dijagnoza i liječenje varooze pčela. **Kontraindikacije** - Lijek se ne smije primjenjivati u vrijeme unosa nektara u košnicu. Bayvarol® vrpcu ne smije se primjenjivati istovremeno s drugim lijekovima za suzbijanje nozemoze ili varooze. **Napomene i mjere opreza** - U osjetljivih osoba flumetrin može uzrokovati alergijske reakcije na koži, zato u radu s pripravkom Bayvarol® treba upotrebljavati zaštitne rukavice. U slučaju dodira s trakama ruke treba temeljito oprati vodom i sapunom. Pri rukovanju vrpcom zabranjeno je jesti, pitati i pušiti, a pripravak se ne smije pohraniti na mjestima gdje se drži hrana i piće. **Karenčija** - Ako se Bayvarol® vrpcе primjenjuju u skladu s uputom nema ograničenja u uporabi meda za ishranu ljudi. Med: 0 dana. **Način izdavanja** - Izdaje se na veterinarski recept. **Proizvođač** - Bayer HealthCare AG, Leverkusen, Njemačka. **Zastupnik** - Bayer d.o.o., Zagreb, Hrvatska, R. Čimermana 64 a, tel. 6599 935; fax. 6599 902, e-mail: andrej.dean@bayerhealthcare.com

HRVATSKA PČELA

GODIŠTE / YEAR 131

BROJ / NUMBER 5

SVIBANJ / MAY 2012.

U ovom broju / In this issue

- 146. Aktualnosti / Actualities
- 149. Kolumna / Column
- 150. Tehnologija pčelarenja / Beekeeping technology
- 150. Radovi na pčelinjaku u svibnju / May activities on apiary
Igor Petrović
- 152. Matična mlijec - od proizvodnje do pohrane /
Royal jelly - from production to storage
Ana Kostanjevečki
- 156. Pčelarenje vrškarama - izlazak drugog i trećeg roja /
Skep beekeeping - second and third skep beehive swarm
Miloš Milosavljević

- 159. Ekološko pčelarenje / Ecological beekeeping
- 165. Gospodarstvo / Economy
- 169. Zanimljivost / Interesting matters
- 172. Reportaže / Reports
- 174. Medonosno bilje / The bee pasture
- 175. Dopisi / Letters
- 142. Oglasni / Advertisements
- 143. In Memoriam

ČASOPIS
HRVATSKOG
PČELARSKOG
SAVEZA
Stručni časopis
"Hrvatska pčela"
osnovalo je Hrvatsko-slavonsko
pčelarsko društvo
u Osijeku 1881.
godine, te je u po-
četku tiskan kao
"Slavonska pčela",
zatim kao "Hrvatska pčela" i "Pčela". To je jedan od
najstarijih pčelarskih časopisa u
svijetu.

SLIKA S NASLOVNICE:

LIČINKE I JAJA
FOTO: G. RAPAIĆ

NAKLADNIK
Hrvatski pčelarski savez
Pavla Hatza 5.
10000 ZAGREB
Telefoni:
urednik - 01/48-19-536,
099/481-95-39
Vesna Filmar, administracija
01/48-11-327,
099/481-95-37
Tomislav Gerić, tajnik
01/48-11-325,

099/481-95-38
Martin Kranjec, predsjednik -
099/481-95-36
Ivana Berg-Divald, dipl. novinar
099/481-95-35
Saša Petrić, voditelj potpora
099/481-95-34
Fax: 01/48-52-543
E-mail: pcelarski-savez@
zg.t-com.hr
www.pcela.hr
ŽR: 2484008-1100687902

IZDAVAČKI SAVJET
Predsjednik Savjeta:
Zlatko Tomljanović,
dr. vet. med.

ČLANOVI:
mr. sc. Marijan Katalenić
prof. dr. Nada Vahović
dr. sc. Dražen Lušić
mr. sc. Nenad Stržak
prof. dr. sc. Dragan Bubalo

Stjepan Žganjer
doc. dr. sc. Ivana Tlak Gajger,
dr. vet. med.

UREDNIŠTVO:
prof. dr. sc. Zlatko Puškadija
mr. sc. Đurđica Sumrak
dr. sc. Ljerka Zeba
mr. sc. Jasminka Papić
Saša Petrić, ing. polj.
Boris Bučar, dipl. ing.

UREDNIK
Vedran Lesjak, dipl. ing. agr.

NOVINARKA I LEKTORICA
Ivana Berg-Divald,
magistra novinarstva

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
StudioQ

Registrirani uzgajivači pčelinjih matica u 2012. godini

Rb	Ime i prezime uzgajivača	Mjesto	Adresa	Pošta	Telefon	Mobitel
1	AGELIĆ NIKOLA	VRBANJA	Matije Gupca 35	32254 VRBANJA	032 863 291	098 186 7504
2	BILEK VLADIMIR	DARUVAR	Frankopanska 82	43500 DARUVAR	043 332 090	098 9778 508
3	BOTAK VLADIMIR	M. BUKOVEC	Novo Selo Podravsko 33	42231 M. BUKOVEC		098 375 280
4	CRNKOVIĆ ZDENKO	ZAGREB	Kopernikova 3	10000 ZAGREB	01 6677 978	091 6677 978
5	ČOVIĆ IVAN MIŠKO	GATA	Gata 125	21253 GATA	021 860 519	091 5436 624
6	DOMINIĆ NENAD	DUBROVČAN	Dubrovčan 47 B	49214 VELIKO TRGOVIŠĆE	049 556 132	098 889 347
7	GAKOVIĆ MILORAD	VUKOVAR	A. B. Šimića 23	32000 VUKOVAR	032 430 004	098 9628 636
8	GRBIĆ BORISLAV	VUKOVAR	Trg R. Hrvatske 3/21	32000 VUKOVAR	032 444 283	098 270 803
9	GRGURIĆ IVICA	V.SVINJIČKO	V. Svinjičko 169	44203 GUŠČE	044 715 113	098 1777 135
10	HUNDRIĆ ŽELJKO	ZAGREB	Zoričićev trg 1A	10000 ZAGREB		091 2233 225
11	JAČIMOVIĆ MILAN	METKOVIĆ	S. Radića 36	20350 METKOVIĆ	020 682 358	
12	JUREŠA DRAGUTIN	KRAP. TOPLICE	Selno 58	49217 KRAPINSKE TOPLICE	049 232 956	098 880 445
13	KEBET STJEPAN	SIGETEC	Ivana Barute 38B	48321 PETERANEC	048 865 333	098 706 545
14	KOBRA MIROSLAV	GRUBIŠNO POLJE	Vilka Ničea 2	43290 GRUBIŠNO POLJE	043 485 214	098 9335 200
15	KOLER IVO	BJELOVAR	Pavla Radića 18	43000 BJELOVAR	043 211 730	091 5107 230
16	KORAĆ SMILJAN	VARAŽDIN	Trakoščanska 24	42000 VARAŽDIN	042 212 894	091 5638 878
17	KOVAČIĆ BRANKA	DARDA	A. G. Matoša 8	31326 DARDA	031 741 737	098 9503 137
18	KOVŠCA BRANIMIR	ZAGREB	Francevljev prilaz 1	10000 ZAGREB	01 6672 935	098 454 427
19	KRAJAČIĆ BRANKO	ZABOK	Lug Zabočki 83 A	49210 ZABOK	049 221 616	091 1839 571
20	KRIŽ JOSIP	ZAGREB	Novačka 261	10000 ZAGREB	01 2983 333	091 2983 333
21	KRIŽ MARKO	ZAGREB	Novačka 261	10000 ZAGREB		098 9858 454
22	LEGAT IVAN	KARLOVAC	Hrv. bratske zajednice 17	47000 KARLOVAC	047 611 084	098 9823 834
23	MARKOVIĆ ZLATKO	OSIJEK	Bilogorska 23	31000 OSIJEK	031 304 102	091 5210 497
24	OBAD VLADO	BJELOVAR	Banovine Hrvatske 3	43000 BJELOVAR	043 246 974	098 811 194
25	PAJNIĆ ZVONIMIR	BILJE	Vinogradска 30A	31327 BILJE	031 353 948	098 809 822
26	PAVLOVIĆ IVAN	SISAK	Velebitska 4	44000 SISAK	044 741 694	098 803 565
27	PEMPER ZLATKO	LEVINOVAC	Levinovac 22	33533 SL. PIVNICA	033 777 153	091 7629 921
28	PINTARIĆ PETAR	VIROVITICA	Vinka Belobrka 8	33400 VIROVITICA	033 727 335	098 9129 178
29	SMIĆIĆ STJEPAN	KUMROVEC	Risvica 11	49295 KUMROVEC	049 553 263	098 1850 770
30	VILJEVAC IVICA	DERVIŠAGA	S. Radića 58	34000 POŽEGA	034 249 330	
31	VIJNOVAC NIKOLA	VARAŽDIN	Zrinskog i Frankopana 23	42000 VARAŽDIN	042 312 007	098 413 997
32	VRČEK STJEPAN	KASTAV	Pavletići 20/1	51215 KASTAV	051 691 378	
Uzgajivači u pokušnoj proizvodnji matica za 2012. godinu:						
33	BAN DAMIR	BEDEKOVČINA	Magdalenićeva 2	49221 BEDEKOVČINA		098 9076 552
34	MAŠIĆ MARKO	ZAGREB	Zapotok 4	10000 ZAGREB		091 3222 221

OBAVIJEST SELEĆIM PČELARIMA

Budući da se približava vrijeme selidbe na "paše", molimo vas da se pridržavate odredbi *Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše*, te da se na vrijeme javite povjerenicima na mjestima na koje se namjeravate doseliti.

Molimo da se pridržavate Pravilnika, kako bi se izbjegle neugodne situacije na terenu.

Hvala na razumijevanju i medno svima!

Hrvatski pčelarski savez

Vedran Lesjak,
urednik časopisa
Hrvatska pčela i
pčelar hobist

Osnivačka skupština Udruge hrvatskih ekoloških pčelara

Uopatiji je 13. travnja, u sklopu *Konferencije o sigurnosti pčelinjih proizvoda* i na inicijativu nekolicine registriranih ekoloških pčelara, održano osnivanje „Udruge hrvatskih ekoloških pčelara“.

BRANKO VIDMAR - PREDSEDJEDNIK NOVOOSNOVANE UDRUGE EKOLOŠKIH PČELARA

Na osnivanju Udruge sudjelovalo je desetak registriranih ekoloških pčelara, između kojih je izabran Upravni odbor u sastavu: Branko Vidmar iz Primorsko-goranske županije kao predsjednik; dopredsjednik iz Zagrebačke županije Dario Frangen; tajnik Udruge iz Istarske županije Ivan Kovač; Lovro Krnić - kao član UO-a Udruge iz Karlovačke županije i Bariša Vila - kao član UO-a iz Ličko-senjske županije.

Udruga je osnovana *u cilju promicanja, razvitka i unaprijeđenja ekološkog pčelarstva, očuvanja prirodnog okoliša i bioraznolikosti*, a daljnje djelatnosti kojima se namjeravaju baviti je - zaštita *Apis mellifera carnica* u Hrvatskoj i inozemstvu, sudjelovanje u donošenju zakonskih regulativa vezanih za eko-pčelarstvo, kreiranje i izrada zajedničkih promotivnih materijala, organizacija tematskih predavanja i javnih tribina, organizacija ocjenjivanja meda, izdavanje stručnih časopisa, biltena, brošura iz područja ekološke proizvodnje i dr.

OBAVIJEST SELEĆIM PČELARIMA ZA PAŠU KESTENA

S obzirom na predstojeće razdoblje u kojem se očekuju intenzivnije selidbe pčelara na pojedina pašna područja, a osobito na područje kestenovih paša, na zamolbu povjerenika na tim područjima, ovim putem se mole svi seleći pčelari koji namjeravaju doći na kestenovu pašu na području Dvora da svoj dolazak najave sukladno Pravilniku o držanju pčela i katastru pčelinjih paša.

Na području Dvora, prema informacijama s terena, ima malo mjesta za organizirani prihvati selećih pčelara, stoga molimo da ozbiljno shvatite ovu obavijest.

Isto tako, svi oni pčelari koji imaju osigurana mjesta, prema Pravilniku o držanju pčela i katastru pčelinjih paša dužni su najaviti svoj dolazak pašnom povjereniku, te molimo da to i učine kako bi se izbjegle neugodnosti.

Mole se svi, koji su zainteresirani postupati u skladu s Pravilnikom, da svoje zahtjeve na vrijeme upute povjereniku pašnog reda za PU „Kesten“ iz Dvora Dragoljubu Arbutini: B. Vrpolje 72, 44 440 Dvor ili na kontakt telefon: 099/753-1033.

Pčelari i mirovinsko osiguranje

S obzirom na to da u posljednje vrijeme pčelari na terenu imaju problema vezano uz uvjete otvaranja ili ostvarivanja određenih prava vezano uz upisnike poljoprivrednih gospodarstava, u dalnjem tekstu dajemo izvatke iz Zakona o izmjenama i dopunama zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, a koja se odnose na prava i obveze nositelja ili članova obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Članak 1.

U Zakonu o mirovinskom osiguranju (»Narodne novine«, br. 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04., 92/05., 43/07., 79/07., 35/08. i 40/10.) u članku 10. stavku 1. iza točke 6. dodaje se točka 7. koja glasi:

U članku 11. točka 5. mijenja se i glasi:

»5) osobe koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja ili registracije, ali imaju obilježe samostalnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izvora dohotka ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, ako nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ili nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi.«

Iza točke 5. dodaje se točka 6. koji glasi:

»6) osobe koje obavljaju obrt kao domaću radinost ili kao sporedno zanimanje, ako nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ili nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi.«

Članak 12.

(1) Obvezno su osigurane osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, a upisane su u upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.

Odredbom članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, »Narodne novine« br. 121/10, stupio na snagu 1. studenog 2010. godine, izmijenjen stavak 1.

(2) U smislu ovoga Zakona smatra se da osobe iz stavka 1. ovoga članka ne obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi, ako su korisnici mirovine, ili su na redovitom školovanju.

Sukladno tome Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja je u lipnju 2011. godine donijelo Pravilnik o upisniku poljoprivrednih gospodarstava (NN lipanj 2011), u kojem svojim odredbama članka 6. stavak 2. navodi:

„U skladu s propisima o mirovinskom osiguranju, nositelj i članovi OPG-a koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, upisom OPG-a u Upisnik postaju obveznici mirovinskog osiguranja.“

Primjena gore navedenih stavaka Zakona o izmjenama i dopunama zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, kao i primjena odredbi Pravilnika o upisniku poljoprivrednih gospodarstava, ukratko rečeno, govori o tome da svi oni koji nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi, u radnom odnosu, mirovini ili na redovnom školovanju, odnosno nositelj ili članovi obiteljskog gospodarstva koji su nezaposleni ili na zavodu za zapošljavanje - postaju obveznici plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje.

Ta obveza odnosi se i na umirovljenike koji su u invalidskoj mirovini zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji isto tako postaju obveznici plaćanja doprinosa.

mr. sc. Nenad Stržak,
pčelar - 40 godina
aktivnog članstva u
HPS-u

Član i Skupština HPS-a

Skupština Hrvatskog pčelarskog saveza trebala bi biti u središtu interesa svakog člana. Iz zdravstvenih razloga nisam mogao sudjelovati u radu Skupštine, pa u kolumni izostaje izravni komentar. Skupštinu pak smatram vrhom aktivnog društvenog djelovanja svakog člana te i u takvim okolnostima zaslужuje osvrt. Nažalost mnogi članovi doživljavaju Skupštinu kao događaj u kojem ne mogu participirati, jer: „*Oni gore sve će odlučiti mimo moje volje, tako i tako ništa ne mogu, pa me niti ne interesira*“. Je li to baš tako?

Prema našem statutu - Skupštinu čine izaslanici iz pčelarskih udruga. To nekad nije bilo tako, već su skupštinu sačinjavali oni članovi koji su se pojavili na skupštini. Dakle došao je onaj tko je htio i mogao! Prevladavali su članovi iz zagrebačke regije, a iz udaljenih krajeva sudionici skupština mogli su se prebrojati na prste jedne ruke. S vremenom je taj sustav zamijenjen delegatskim ili izaslaničkim modelom, radi ravnomjernije zastupljenosti svih udruga i svih županija. U takvom modelu djelovanja neobično je važno djelovanje člana u matičnoj udruzi. Ako se član ne nametne svojim mišljenjem i djelovanjem u matičnoj udruzi, onda će to teško ostvariti na višoj razini, zapravo - bit će dodatno frustriran jer ga, eto, niti oni gore ne razumiju. Slična razmišljanja javljaju se i na razini pčelara s velikim brojem košnica, proizvođača matica, ili bilo kojeg člana koji na neki drugi način participira u ostalim segmentima pčelarstva smatrajući da upravo njegova djelatnost traži više projekata, novaca, društvene brige ili neku drugu povlasticu. S obzirom na to da je članarina jednak za sve članove, onda su i prava jednaka! Međutim, do prevlasti jednih u odnosu na druge dolazi radi njihove bolje povezanosti. Dakle, opet se vraćamo na djelovanje u matičnoj udruzi. Prema brojnosti članstva - najbolje povezana skupina trebala bi biti

skupina pčelara do 50 košnica, jer ih je oko 60 posto od ukupnog broja članova, no to ne znači da će i ostvariti „prevlast“ ako su pasivni u svojim udrugama. Sljedeće često pitanje je: „*Koju korist imam od HPS-a?*“. Stariji i društveno upućeniji pčelari mogu posvjedočiti da gotovo ništa što postoji u hrvatskom pčelarstvu nije stvoreno bez inicijative, potpore ili doprinosa Hrvatskog pčelarskog saveza. Sve je to zabilježeno na stranicama našeg časopisa u godinama nastanka, dakle izravno, a ne naknadno - po sjećanju. Međutim, nove članove u pravilu sve to ne zanima ili to doživljavaju kao „normalno stanje“ te postavljaju sljedeće pitanje: „*A koju korist imam od HPS-a, osim časopisa Hrvatska pčela?*“.

Indikativan je sljedeći primjer. Pčelarsko društvo „Zagreb“ tradicionalno organizira besplatni tečaj, nazvan „Mala škola pčelarenja“. Ove godine uz potporu Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo, lokalnih medija te informativne službe HPS-a tečaj je bio izuzetno dobro posjećen. Tečaju je pristupilo 225 polaznika, a pohađalo ga 185 (dio je odustao kada je shvatio da je to tečaj isključivo za početnike). Njih 61 učlanilo se u Pčelarsko društvo „Zagreb“, preostale 2/3 ostale su izvan sustava. Manji broj možda se uključio u rad nekih drugih, bližih udruga. Od 61 novih članova, njih 28 odmah se učlanilo i u HPS, a 33 će još razmislići o članstvu u HPS-u. E, sada predstoji rad u udruzi na ukazivanju važnosti članstva u HPS-u i o izravnim informacijama iz HPS-a o „opipljivoj“ koristi pčelara početnika. To nije lak zadatok i neće se odraditi sam po sebi, a iz predočenih brojki - puno toga se može zaključiti! Upravo iz ovog primjera očituje se važnost rada u udruzi i vodenju HPS-a orientiranog prema brizi za svakog pčelara - postojećeg i budućeg, prije svega iz navedene dvotrećinska skupine koja je zakoračila u svijet pčela i pčelarstvo.

Igor Petrović dipl. ing. agr
Hrvatska poljoprivredna komora
Javna poljoprivredna savjetodavna služba
Stručni suradnik za stočarstvo
Igor.petrovic@komora.hr

Radovi na pčelinjaku u svibnju

U svibnju su prirodni uvjeti najpovoljniji za uzgoj matica. Da bi proizveli maticе za vlastite potrebe bilo presadišvanjem, bilo Jenterom ili Nikotom, potrebna je zajednica sa dobrim proizvodnim karakteristikama od koje dobivamo startni materijal. Osim toga, potreban nam je i jak starter, odnosno zajednica bez maticе i otvorenog legla u koju dodajemo osnove matičnjaka s ličinkama - od kojih za 7 dana dobijemo zatvorene matičnjake koje možemo koristiti za formiranje nukleusa, ili ih dodajemo u oplodnjake, kako bi za 25 dana dobili oplodjene maticе koje koristimo za zamjenu starih i istrošenih matica.

Svibanj je mjesec najintenzivnijih radova i tada je najbitnija prisutnost pčelara na pčelinjaku. Isto tako, svibanj je mjesec kada beremo plodove našeg znanja i rada. To je mjesec koji je najslađi u cijeloj godini - vrijeme cvatnje bagrema i kadulje, i mjesec u kojem nam sve ide *kao od ruke*.

Kako bi ostvarili željene proizvodne rezultate potrebno je formirati plodište i medište. Dakle, postaviti matičnu rešetku. Također je potrebno izvrcati proljetni voćno-vrbov med i repicu, te nastaviti provoditi postupke u suzbijanju rojeva. Osim toga, svibanj je i najpogodniji mjesec za proizvodnju matica za vlastite potrebe, odnosno, potrebe formiranja nukleusa.

S obzirom na to da nam je u periodu proljetnog razvoja bio cilj - dobiti što veću količinu legla, tako da nam je od 10 do 15 dana prije bagrema cilj nam je dobiti što više pčela koje će aktivno sudjelovati u prikupljanju i skladištenju nektara, odnosno cilj - nam je *pretvoriti leglo u med*.

U ovo doba godine najveći broj pčelara u postupku pripreme pokušava pronaći maticu, no to je nepotrebno gubljenje vremena. U AŽ košnicama tijekom prevješavanja, da ne bi prenijeli maticu, potrebno je smjesti pčele u sipaonik, što je brže nego tražiti maticu i nakon toga pčele istresti u plodište. Kod

BAGREM U CVATNJI

TRAŽENJE MATICE I POSTAVLJANJE MATIČNE REŠETKE

LR košnica, kada zajednica zauzima dva nastavka, postavite matičnu rešetku i nakon 4 dana nastavak u kojem pronađete jaja i u kojemu je matica - smjestite na podnicu, a ukoliko su okviri zablokirani medom i cvjetnim prahom, izvadite ih i istresite pčele te ih premjestite u drugi ili treći nastavak, ovisno o tome hoćete li formirati plodište na jednom ili dva nastavka, a prazna mjesta ispunite okvirima sa satnom osnovom ili izgrađenim okvirima.

U tehnologiji pčelarenja LR košnicama, određeni broj pčelara ostavlja plodište na dva nastavka, a određeni broj pčelara spušta plodište na jedan nastavak. Formiranje plodišta na dva nastavka nije praktično, osobito selećim pčelarima, jer imaju ograničen prostor za smještaj košnica. Kada pogledamo okvir iz takvog plodišta, u njemu je uvijek prisutan medni vjenac i cvjetni prah, stoga niti broj od 6 500 stanica po okviru nije na raspolaganju matici, već svega 4 tisuće, stoga joj je potrebno 15 takvih okvira. Za razliku od okvira iz košnice u kojoj je matica na okviru legla spuštena u prvi nastavak te na prvu i desetu poziciju, a okvir s medom i cvjetnim prahom te ostali prostori ispunjeni satnom osnovom i izgrađenim saćem, gdje je zatim postavljena matična rešetka i polunastavak, iskorištenost je maksimalna i matica treba takvih samo 9 okvira.

Pčelari koji intenzivno iskorištavaju paše, odnosno žele postići maksimum na bagremovoj paši, dodaju treći

DODAVANJE NASTAVAKA

nastavak sa pčelama i poklopljenim leglom iz pomoćnih zajednica. Spajanje je potrebno provesti preko novinskog papira, a postupak bez novinskog papira možemo provesti jedino kada je već počelo medenje bagrema. Isto se može postići i dvomatičnim pčelarenjem te pravilnim korištenjem Sneglerove daske.

S ciljem što veće proizvodnje meda - možemo ukloniti maticu iz zajednice, kako bi bili sigurni da se neće rojiti početkom i za vrijeme cvatnje bagrema, te kako bi u tom periodu imali što manje otvorenog legla koje zahtijeva hranjenje, a samim time i veći broj pčela koje bi bile aktivirane u procesu skladištenja meda. Usporedo s ovim postupkom, potrebno je sinkronizirati i postupak uzgoja matica - tako da zajednicama koje obezmatičimo sljedeći dan dodamo zatvoreni matičnjak. U praksi se to vrlo često radi na način da se matica ukloni i zajednica pusti da si sama uzgoji novu maticu, no tada će zajednica oslabjeti i lošije koristiti paše u lipnju.

Pčelari koji pčelare troetažnom AŽ košnicom, u pripremi za bagremovu pašu, u treći dio dodaju okvire s leglom i pčelama iz pomoćne zajednice, a ukoliko su dvije zajednice zimovale u košnici, zajednici na trećoj etaži oduzimaju maticu i okvir legla i meda te formiraju nukleuse i tako dobivaju sve tri etaže punе i po prostoru jednake LR košnicama.

Ipak, bez obzira na sve provedene postupke, određeni broj zajednica će se izrojiti. Zajednica

REFRAKTOMETAR ZA MED

koju smo do tada pripremali za proizvodnju - to više nije, nego može poslužiti za formiranje nukleusa ili pojačavanje ostalih proizvodnih zajednica. Roj koji je izašao iz LR ili AŽ košnice može biti produktivan, jer smješten u košnicu sa satnom osnovom ima snagu, budući da nema legla, pa u dobroj cvatnji bagrema izgradi i napuni 20 okvira. Međutim, sakupljanje rojeva je spor i naporan posao, sa ne uvijek uspješnim ishodom.

Osim osiguranja dovoljnog prostora za maticu, trebamo osigurati i prostor za odlaganje prikupljenog nektara, odnosno dodati nastavak sa izgrađenim saćem i satnom osnovom. Isto tako, moramo voditi računa o zrelosti meda za vrcanje i ne vrcati nezreli med - koji ima iznad 20 posto vlage, jer će u takvom medu početi proces kvarenja, odnosno fermentacija. Najčešće se ovakve pogreške javljaju kod pčelara sa AŽ košnicama jer zbog želje za većim prinosom vade iz košnice okvire sa nezrelim medom i vrcaju. Ukoliko se vade takvi okviri iz jakih zajednica - potrebno ih je podijeliti slabijima, a ne vrcati. Praktično, zreli je med na okvirima koji su 1/3 poklopljeni s vlagom - prosječno od 18 do 19 posto, a potpuno poklopljen okvir ima od 16 do 17 posto vlage. No, točnije utvrđivanje vlage mjeri se refraktometrom za med.

U ovom periodu potrebno je otvoriti leta na maksimum, iz dva razloga, jer je slaba ventilacija u košnici još jedan razlog rojenja, a i kod unosa velike količine nektara u košnicama s dobrom ventilacijom - manje pčela sudjeluje u regulaciji ventilacije.

U svibnju su prirodni uvjeti najpovoljniji za uzgoj matica. Da bi proizveli maticu za vlastite potrebe bilo presađivanjem, bilo Jenterom ili Nikotom, potrebna je zajednica sa dobrim proizvodnim karakteristikama od koje dobivamo *startni materijal*. Osim toga, potreban nam je i jak starter, odnosno zajednica bez matice i otvorenog legla u koju dodajemo osnove matičnjaka s ličinkama - od kojih za 7 dana dobijemo zatvorene matičnjake koje možemo koristiti za formiranje nukleusa, ili ih dodajemo u oplođnjake, kako bi za 25 dana dobili oplođene matice koje koristimo za zamjenu starih i istrošenih matica.

Ana Kostanjevečki,
pčelarka i članica UO
HPS-a iz Zagreba

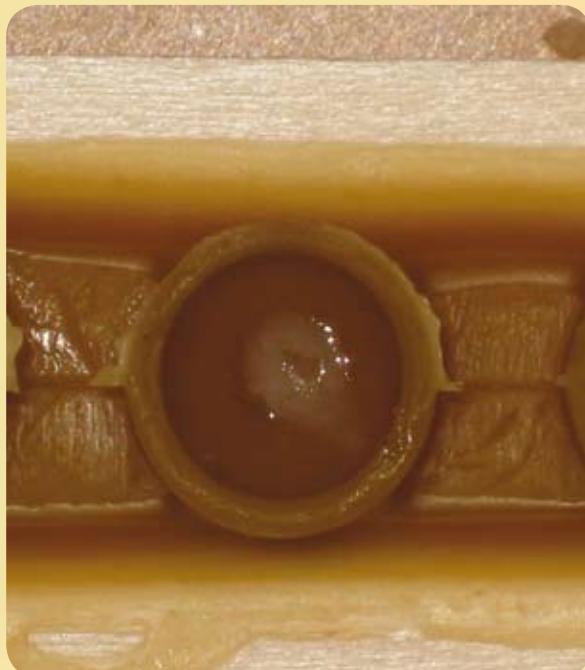
Matična mlijec - od proizvodnje do pohrane

Da bi uopće započeli proizvodnju matične mlijeci moramo prvo formirati starter. Za formiranje startera uvijek moramo paziti da odaberemo što jače pčelinje zajednice. Takve pčelinje zajednice obezmatičimo na osam do deset dana, a tijekom tih osam do deset dana vršimo kontrolu startera. U međuvremenu će biti izgrađeni matičnjaci koje je potrebno ukloniti da se u starteru ne izlegne matica, jer je to kod proizvodnje matične mlijeci ono što najmanje želimo i na što uvijek trebamo paziti. Moramo voditi brigu da takav starter uvijek mora imati mladih pčela i zato moramo svakih sedam do osam dana dodavati poklopljeno leglo iz kojega će nam se opet za nekoliko dana izleći mlade pčele, što je izuzetno važno u proizvodnji mlijeci, jer upravo te mlade pčele - starosti od oko sedam do trinaest dana, iz svojih mandibularnih i hipofaringealnih žljezda luče matičnu mlijec.

Uzadnje vrijeme se sve više priča o **čudesnim učincima matične mlijeci**, dok u stvarnosti vrlo malo ljudi zna kako se uopće do nje dolazi. Koliko god se današnji znanstvenici, kao i farmaceutske i kozmetičke kuće, trude umjetno proizvesti pčelinje proizvode (*med, propolis, pelud, pčelinji otrov i matičnu mlijec*) nikome to još nije uspjelo bez pomoći pčela i naravno - pčelara. Stoga, dragi moji pčelari i pčelarke, barem u tome moramo biti zahvalni prirodi i svojim pčelicama.

No, da bismo uopće mogli shvatiti proizvodnju matične mlijeci, vrlo je bitno poznavati i biološki razvoj pčelinje zajednice. Svaka pčelinja zajednica se sastoji od: matice, pčela radilica i trutova. Matica je jedina spolno zrela ženka u pčelinjoj zajednici, čiji je zadatak nošenje jaja i time briga o zajednici, kao i držanje pčelinje zajednice u košnici putem feromona koje luči. Iz oplođenih jaja se razvijaju ženke (radilice ili matice), dok se iz neoplođenih razvijaju mužjaci (trutovi). Trutovi predstavljaju muške jedinke

i njihova najveća funkcija je da vrše oplodnju mladih neoplođenih matica. Radilica je također ženka, ali sa zakržljanim jajnicima. Ona u nedostatku matice može također polagati jajašca, ali iz njih, budući da su neoplodena, izliježu se samo trutovi. Najvažnije svojstvo matične mlijeci je u usmjeravanju razvoja ličinki. Matična mlijec se u košnici iskorištava na tri načina: kao hrana za pčele radilice, hrana za trutove i kao hrana za maticu. U prvih nekoliko dana mlade pčele radilice hrane sve ličinke s mlijeci. Nakon trećeg dana, ličinke iz kojih će nam se razviti matica nastavljaju se hraniti samo s mlijeci, za razliku od budućih ličinki radilica i trutova čija se daljnja prehrana sastoji od smjese mlijeci, peluda i meda. Za razliku od drugih jedinki u košnici, zanimljivo je da je matica i do 40 posto duža, 60 posto teža, a životni vijek joj je i od 40 do 50 puta duži od pčela radil-

LIČINKA I MATIČNA MLJEĆ U MATIČNJAKU

POKLOPLJENO LEGLO I MLADE PČELE

ica. Matica u sezoni dnevno položi i do 2 tisuće jajašaca i više, što za nju predstavlja veliki napor, jer je dnevna masa izlegnutih jajašca i po nekoliko puta veća od same mase tijela matice. Stoga i ne čudi činjenica da je pčelinja matica jedna od najplodnijih ženki na kugli zemaljskoj.

Nakon kratkog uvoda o nekim biološkim osnovama pčelinje zajednice, koje bi trebao znati svaki pčelar koji kreće u proizvodnju matične mliječi, isto tako je važno da u svemu tome ne gleda samo materijalnu vrijednost, već neka to prvenstveno bude želja za još jednim novim iskustvom i znanjem, i neka u svemu *tome bude prisutna i ljubav prema pčelarstvu, jer: "U vašem se srcu nalazi savršen učitelj. Samo se srcem dobro vidi, bitno je očima nevidljivo"*, a kada to shvatite oči vam niti neće više trebati, vidjet ćete i u mraku presađivati ličinke.

Na oplodnoj stanici *Carnica M&A* prvo smo krenuli s uzgojem matice, no kako je proizvodnja matične mliječi usko vezana s uzgojem matice, odlučili smo zakoračiti još jednu stepenicu više i posvetiti se i proizvodnji matične mliječi, koja se s pravom naziva "kraljevskom hranom". U ovom tekstu odlučili smo vam opisati svoja iskustva i način na koji možemo proizvoditi matičnu mliječ. Da bi se uopće upustili u proizvodnju matične mliječi potrebno je imati formirane startere, izolator, matične osnove, okvire na koje ćemo presađivati, pribor za presađivanje i vađenje matične mliječi, kao i ambalažu u koju ćemo pakirati izvađenu mliječ, te naravno - puno uloženog truda i strpljenja. Sav ovaj potreban pribor zasebno ćemo razjasniti. Stoga, krenimo redom.

FORMIRANJE STARTERA

Da bi uopće započeli proizvodnju matične mliječi moramo prvo formirati **starter**. Za formiranje startera uvijek moramo paziti da odaberemo što jače pčelinje zajednice. Takve pčelinje zajednice **obezmatičimo na osam do deset dana**, a tijekom tih osam do deset dana vršimo **kontrolu startera**. U međuvremenu će biti izgrađeni matičnjaci koje je potrebno ukloniti da se u starteru ne izleže matica, jer je to kod proizvodnje matične mliječi ono što najmanje želimo i na što uvijek trebamo paziti. Moramo voditi brigu da takav starter **uvijek mora imati mlađih pčela** i zato moramo svakih sedam do osam dana dodavati **poklopljeno leglo** iz kojega će nam se opet za nekoliko dana izlegnuti mlade pčele, što je izuzetno važno u proizvodnji mliječi, jer upravo te **mlade pčele - starosti od oko sedam do trinaest dana**, iz svojih mandibularnih i hipofaringealnih žljezda luče matičnu mliječ. Vrlo je važno da za vrijeme bespašnih razdoblja u starteru **uvijek ima hrane**, odnosno zalihe meda ili šećerno-medno-peludne pogače. Kao što se da zaključiti - starter je taj koji igra važnu ulogu u proizvodnji matične mliječi, stoga sam naglasila da je većina stvari izuzetno bitna i važna kod formiranja startera, jer i svaka mala pogreška napraviti će više negativnih nego pozitivnih stvari, a i na kraju svega, **o dobro formiranom i pripremljenom starteru ovisit će i prihvaćenost ličinki**. Mi isključivo radimo putem

IZOLATOR

ove metode, no proizvodna zajednica se također može koristiti i uz prisustvo matice, gdje se matica ostavlja u plodištu, a veći dio sa pčelama i leglom - Hanemanovom rešetkom odvojimo u medište.

IZOLATOR

Izolator nam isključivo služi za izoliranje matice. Izolator može biti s jednim ili dva okvira. Kada u košnici pronađemo maticu - zatvaramo je u izolator gdje stavimo prazan okvir u koji će nam matica preko noći položiti jajašca. Ovim načinom rada dobit ćemo ličinke jednake starosti, što nam je od velike pomoći pri presađivanju jer onda ne moramo brinuti i tražiti po okviru što manje ličinke, već redom vršimo presađivanje. Od dana kada je matica zanesla okvir, tri dana kasnije, odnosno, **nakon 75 sati** pristupamo presađivanju.

IZRADA MATIČNE OSNOVE

Iako se proizvodnja matične mliječi može vršiti i pomoću jenterovog seta, ovdje će biti opisana isključivo metoda presađivanja u matične osnove napravljene od voska. Često smo puta imali prilike čitati tekstove u kojima je bilo opisano kako topiti i preraditi vlastiti vosak i njime vršiti zamjenu voska,

MATIČNE OSNOVE

KALUP ZA MATIČNE OSNOVE

a ne samo izrezivati stari vosak, bacati ga i kupiti nove osnove. Možda je najlakša metoda, ali uvijek treba imati na umu da svi pčelinji proizvodi uvjek mogu biti iskoristi na razne načine. Tako i ovdje, uz pomoć vlastitog voska i kalupa možemo vršiti izljevanje matične osnove. Kalupi za izradu matične osnove mogu biti od raznih materijala: drveni, mesingani, gumeni ili plastični koji moraju biti otporni na visoku temperaturu. Mogu biti i s više ili manje mesta, odnosno - matičnjaka, pa onda odjedanput možemo izliti i napraviti 6, 8, 10, pa čak i 20 matičnih osnova, koji su izgledom i veličinom prirodnog matičnjaka. Bit svega je zagrijati vosak. Ako je drveni kalup, koji izgledom podsjeća na grabljice, prethodno ga namočimo u vodu i potopimo u vrući vosak i opet u vodu da ga ohladimo, te nakon toga skidamo s vrhova napravljene matične osnove. Ukoliko se radi o mesinganim ili gumenim kalupima, u njih isto ulijemo zagrijani vosak, potopimo ga u vodu i kad se vosak ohladi - izvadimo matičnu osnovu. Svi ti postupci izrade osnove možda traju nešto duže, ali smo ipak iskoristili vlastiti vosak i uz malo truda dobili prirodnu matičnu osnovu, a ne plastične ili tko zna kakve druge. Stoga, pčelari, ovaj dio prepustam vama, dok će za pčelarke nešto kasnije biti posla. Lijepo preko zime, umjesto da se grijete pored toplih peći, uzmite kalupe i krenite u izradu matičnih osnova kako bi sezonom uvjek dočekali spremni, jer kada krene proizvodnja mlijeci najmanje vremena ostaje za izradu matičnih osnova, a vjerovali ili ne, dosta se toga i potroši.

OKVIR SA IZGRADENIM MATIČNJACIMA

DRVENI OKVIRI

Drveni okviri mogu biti raznih kombinacija. Mogu biti s fiksnim ili pomičnim letvicama koje se mogu vaditi ili jednostavno - možemo izrezati sače na okviru i na njega zaličiti matičnu osnovu. Fiksni ili pomični okviri mogu biti s jednom do tri letvice, a moja preporuka je da budu pomični, odnosno - da se letvice mogu vaditi iz okvira radi kasnije lakšeg presađivanja i vađenja matične mlijeci. Uvijek moramo paziti da razmak između letvica ne bude veći od pet centimetara, kako bi ga pčele lakše grijale.

PRIBOR ZA PRESAĐIVANJE I VAĐENJE MATIČNE MLJEĆI

Pribor za presađivanje i vađenje matične mlijeci može biti razni. Igle mogu biti raznih kombinacija - od onih plastičnih, metalnih do onih s lupom, no taj izbor uvjek prepustite osobi koja će presadivati da ona odluči koja igla će joj najbolje odgovarati.

PRESAĐIVANJE LIČINKI

Nakon što smo sve dobro pripremili - pristupamo presađivanju ličinki. Presađujemo ličinke starosti do tri, maksimalno četiri dana. To "maksimalno" govorim i zato što je kod proizvodnje matične mlijeci, kao i matica, izuzetno bitan *tajming*, što znači da sve mora imati svoje vrijeme kada se radi i sve mora biti točno izračunato - kada ćemo presadivati i kada ćemo vaditi matičnu mlijec, da nam se ne bi dogodilo da matičnu mlijec moramo vaditi kasno navečer ili u noći - što je nemoguće, zato što nam već drugi dan može biti prekasno - jer će ličinke biti veće, a matične mlijeci će biti manje. Kod presađivanja, u matičnu osnovu stavimo malu kapljicu matične mlijeci, dovoljnu da ličinku možemo odvojiti od igle za presađivanje. Često sam čula priče da neki ličinku presađuju na suhu osnovu ili na fiziološku otopinu, pa čak i za pokušaje presađivanja na Coca-colu, no u to se osobno ne bih htjela upuštati, a na vama je da odlučite, odnosno - *tko voli, nek' izvoli*. Kada smo u osnovu stavili kapljicu mlijeci, igлом se pažljivo podvučemo ispod ličinke s okvira koji je bio u izolatoru i zatim pažljivo prinosimo i spuštamo ličinku u osnovu, pazеći da ju ne oštetimo ili da nam se ne okrene na drugu stranu, a i kako je ne bi preduboko potopili u mlijeci i time zatvorili traheje ličinke. Dakle,

VAĐENJE LIČINKE

u onom položaju u kojem je ličinka u stanici - u tom istom položaju mora biti i u matičnoj osnovi. Pčelari, ovaj dio radije prepustite svojim pčelarkama, s obzirom da je izuzetno važno imati dobar vid i mirne ruke, a i u mnogim istraživanjima je dokazano da su upravo žene te koje imaju brzinu i točnost presađivanja, kao i prihvaćenost ličinki, no unatoč tome bit će vam i od velike pomoći, jer za to vrijeme - vi možete raditi na pčelinjaku neke druge poslove, kontrolirati malo startere i nositi, naravno, presađene okvire. **Presadujemo dva po dva okvira s letvicama**, i kako presadujemo - tako odnosimo u formirani starter. Prostorija u kojoj presadujemo mora biti dovoljno topla i vlažna. U starteru stavljamo po dva okvira u sredinu, gdje smo im prethodno oslobođili mjesto, a uokolo su nam okviri, kao što smo već rekli - s poklopljenim leglom i mladim pčelicama. Ovako presađeni okviri stoje u starteru od 52 do 62 sata, a tijekom tog vremena vršimo pregled startera i na temelju toga procjenjujemo kada je najbolje vrijeme za vađenje matične mlijeci, jer kasnije kada ličinke budu veće - za očekivati je da će biti i manje matične mlijeci. Moramo znati da, iako smo sve dobro napravili, na količinu matične mlijeci može utjecati pašno i bespašno razdoblje, kao i vremenski uvjeti.

VAĐENJE MATIČNE MLJEĆI

Vađenje matične mlijeci vrši se iz prihvaćenih matičnjaka. Gornji dio, koji su pčele izgradile iznad matične osnove - prerežemo, primjerice žletom, kako bi oslobođili prostor za vađenje mlijeci i ličinke, svo vrijeme pazeći da žlet ne dođe u kontakt s matičnom mlijeci i ličinkom, kako je ne bi oštetili. Vađenje ličinki iz matične mlijeci također mora biti oprezno kako ne bi oštetili ličinku, a predmet kojim vadimo ličinku mora biti isključivo plastični ili drveni, nikako metalni, kao i kod konzumiranja. Ličinku je najbolje vaditi plastičnom iglom za presadivanje, nikako nekim oštrim ili šiljastim premetom, primjerice - čačkalicom. Kada smo uklonili ličinku, pristupamo vađenju mlijeci. Treba dobro paziti da nam ne

ostane koja ličinka u mlijeci. Mlijec možemo vaditi pomoću plastičnih ili drvenih špahtlica koje izgledaju poput malih lopatica. **Pribor kojim vadimo matičnu mlijec mora biti čist i dezinficiran**. Budući da drvo i plastika nisu skupi materijali, treba uvjek koristiti novi pribor prilikom svakog vađenja matične mlijeci.

AMBALAŽA

Matičnu mlijec odmah nakon vađenja pakiramo u boćice u kojima ćemo je stavljati na tržište. Najčešće su to penicilinske boćice od 10 grama, na koji se stavlja gumeni čep i iz koje se iglom izvuče zrak kako bi bočicu hermetički zatvorili i time svoj trud i rad čuvali od kvarenja, a mlijec od isušivanja. Takvu bočicu, ukoliko njezin sadržaj odmah ne konzumiramo, stavljamo u škrinju u duboko zamrzavanje, gdje kao takva može biti do godine dana, a ako odmah planiramo konzumirati matičnu mlijec - jednostavno je stavljamo u hladnjak. Konzumacija matične mlijeci, isto kao i vađenje, isključivo se obavlja drvenom ili plastičnom žličicom. Iako je najbolji način korištenja matične mlijeci - direktna konzumacija na pčelinjaku, matična mlijec, kako je još nazivaju "kraljevska hrana", još uvjek je samo povlastica pčelara.

Kako ne bi mislili da je ovo sve od proizvodnje matične mlijeci, nemojte se zavaravati, jer bi se o ovoj temi dalo još puno toga pisati, no ovdje smo vam barem ukratko pokušali objasniti postupak presadivanja i proizvodnje matične mlijeci. Budući da taj period vrlo kratko traje - od početka petog pa do sredine sedmog mjeseca, primite se posla, jer će takve zajednice poslije svega biti dosta iscrpljene i treba ih na vrijeme početi pripremati za zimu.

Lijepo provedite ljeto na pčelinjaku uživajući sa svojim pčelicama, a **bablje ljeto** iskoristite za odmor, jer će vam nakon ozbiljne proizvodnje uistinu i trebati. Pčelari i pčelarke, sretno i spretno, jer **kad se male ruke slože - sve se može**, ili bolje rečeno: **kad se puno ruku složi - sve se množi**.

VAĐENJE MATIČNE MLJEĆI

Miloš Milosavljević,
pčelar iz Baljevca na Ibru, Srbija

Pčelarenje vrškarama- izlazak drugog i trećeg roja

Za razliku od roja prvaka koji ima svoju staru, sparenu maticu, sada ovaj roj pčela drugi po redu ili kako ga mi pčelari nazivamo rojem drugakom, u njemu se može naći i više od deset mlađih, nesparenih matica, koje su u općoj gužvi oko užurbanog napuštanja košnice, izašle iz svojih matičnjaka i priključile se letećoj lopti koja kao nekakav oblačić ide, tamo - amo pčelinjakom. I u traženju mesta za svoj privremeni smještaj, na nekoj grani nekog drveta u okviru pčelinjaka, ima razlike u odnosu na roj prvak. Dio pčela prihvata odabranovo mjesto i s njima ide prvoizležena matica, koja je bar stotinu i više puta trčala košnicom i koja je gotovo svakoj pčeli zapjevala svoju pjesmu na uho. Ona prati pčele roja i rado im se pridružuje. Međutim, maticice koje su tamu košnice vidjele samo pri „istrčavanju“ iz matičnjaka, na polasku pčela na rojenje, ne smiju doći ni blizu matice koja im je ulijevala strah prodornom, piskavom pjesmom: „ti, ti, ti, ti“.

NASTAVAK IZ PROŠLOG BROJA:

stvarno, u košnici iz koje je prije pola sata izašao prvi roj ništa se nije čulo. Kao da je sve zamrlo, ili je nekakva *nevidljiva sila opila pčeles*, pa onako u polutransu meditiraju. Znam da nisu samo pčele roja uživale u ovom njihovom prirodnom dijeljenju, jer i one koje ne idu u rojenje su s podjednakim uživanjem sudjelovale u ovom činu. I kao pčele roja koji je maloprije izletio put neizvjesnosti, i one koje su ostale u košnici koja se izrojila, vrlo brzo se trijezne i silom nekakvih nepisanih prirodnih zakona marljivo prijanaju na poslove koje inače instiktivno svakodnevno obavljaju.

Posljednjih osam dana provedenih u košnici, matici koja je izašla sa pčelama prvog roja, pčele nisu primoravale da intenzivno polaže jaja, te u *košnici*

starki osim umanjenog broja pčela, postoji velika površina zatvorenog legla iz kojeg se svakodnevno izliježe više od tisuću mlađih pčela. Tu je i pet, šest, tek zatvorenih matičnjaka, kao i desetak, dvadeset, ponekada i više, otvorenih matičnjaka tek u izgradnji. Ima i nekoliko napravljenih čahurica, početaka matičnjaka, koje je matica zaledla prije polaska na put rojenja.

Osim brižnog njegovanja započetih matičnjaka, u košnici i nema nekih velikih poslova. Otvorenog legla sve je manje, a vojska mlađih pčela stvara se iz sata u sat i puni košnicu dobro odnjegovanim pčelama, radilicama. Sjećanje na radost podjele, na uzbuđenje tijekom rojenja, toliko je svježe da se iz sata u sat želja za daljinom diobom povećava. Dio onih pčela kojima je dano da dominiraju košnicom, grupira se oko za njih najprihvatljivijeg zatvorenog matičnjaka, pokušavajući da njima znamenom načinom komunikacije „razgovaraju“ s maticom. Kada sazrije, toj matici će biti dozvoljeno da se slobodno izleže iz svog matičnjaka i *išeta* u veliki prostor košnice. Pčele od nje „traže“ da se ne obračunava sa svojim sestrarama koje se još uvijek nalaze u matičnjacima. Čak su je i „upozorile“ da će biti surovo kažnjena ukoliko se ne drži dobivenih uputstava! Sedmog dana, po izlasku pčela roja prvaka, odaabrana matica izlazi iz svoje kućice, matičnjaka. Nesigurnim koracima, sva onako krhka i nježna, rekao bih i po boji još očigledno „zelena“, pod budnim okom i pojačanom pratinjom upućuje se u tople i gusto zaposjednute ulice košnice. Potrebno je više sati da matica potpuno sazrije, da očvrne na nogama i da razmahne krila u gomili pčela – da dobije onu lijepu boju zrelosti i istančanim čulima osjeti prisustvo većeg broja suparnica, matica koje dozrijevaju u povećem broju zatvorenih matičnjaka. Upozorena je da se ne smije obračunavati sa svojim rođenim sestrarama, ali instiktivno zna da samo jedna matica može opstatи u pčelinjoj zajednici. U toj dilemi često pokušava kod pčela izmoliti pristup

IZGLED DNA VRŠKARE NAKON IZLASKA PRVOG ROJA

zatvorenim matičnjacima, ali biva oštro „opomenuta“ mirisom otrovne žljezde pčela, čuvrica zatvorenih matičnjaka. Iz stanja bijesa i srđžbe, zbog prisustva većeg broja matičnjaka iz kojih se svakog trenutka može roditi nova matica, naša prvorodenja matica započinje svoju „pjесmu“, koju samo jednom u svom životu zna zapjevati. Ona polegne po saču košnice i *koliko je grlo nosi* ispušta oštar, tanak glas: „ti, ti, ti, ti“, koji se čuje i na dva metra od košnice. Kada „otpjeva“ taj prvi interval, u brzom trku, preko pčela, uputi se u drugi kraj košnice odakle stiže miris prisustva suparnice u zatvorenom matičnjaku, gdje ponovno dobiva „upozorenje“ od pčela. Opet se ukopa u mjestu, polegne po saču i počne iz sve snage pjevati svoju, za mene lijepu i simpatičnu pjесmu: „ti, ti, ti, ti“.

Međutim, ne za dugo, stasavaju i ostale matice za izlijeganje iz matičnjaka. Oštrim vilicama progrizaju poklopčić na matičnjaku, ali im pčele ne dozvoljavaju da ga skroz otvore. Pčele znaju da su mlade, nesparene matice znatno „jače“ od običnih pčela i da ih je teško kontrolirati ako se izlegu iz čahura matičnjaka. Zbog toga i ne dopuštaju da se više mlađih matica slobodno nađe u prostoru košnice. A ako igrom slučaja do toga i dođe, što je prava rijekost, pčelama ostaje samo jedan način da spriječe obraćun. To je uklupčavanje obje izležene matice, što za posljedicu može imati neizlazak roja drugaka na vrijeme, ili pak blokadu cijelog procesa rojenja, pa čak i gubitak gotovo svih matica u košnici. Da-nima se može slušati pjevanje, bolje reći cviljenje uklupčanih matica. Kako do toga ne bi došlo, veliki broj pčela sudjeluje u „blokadi“ ostalih zrelih matičnjaka, sa zadatkom da spriječe izlazak već zrelih i

ROJEVNA MATICA NA LISTU

snažnih matica. Maticice koje nisu imale sreću da se prve rode - negoduju u svojoj čahuri, matičnjaku. Čime drugo, nego opet pjесmom. Njihova pjесma ista je kao i pjесma izležene matice, samo što pjev dolazi iz zatvorenog prostora, iz rupe matičnjaka i čuje se kao nekakvo kvocanje: „kva, kva, kva, kva“. Ali takvu pjесmu pjeva više matica sazrelih, ali prisilno zatvorenih u matičnjaku, pa to pjevanje podsjeća na nekakvo zborno pjevanje, onako udruženo i složno, upereno protiv jedne izležene i slobodne matice koja se svakog časa javlja svojom pjесmom iz raznih dijelova košnice. Ne znam koje srce u pčelara može ostati mirno kada, osmog dana po izlasku pčela roja prvaka, začuje taj lijepi pjev mlađih matica koji najavljuje da će sutra, devetog dana, ako to vremenske prilike dozvole, izaći novi roj pčela i vinuti se put neba, ka svome novom domu.

A kada dođe taj trenutak, ponavlja se isti ritual izlaska, kao i kod roja prvaka. Samo s malom razlikom. Ovdje je riječ o roju pčela koji je brojčano mnogo slabiji od prvog roja. Za razliku od roja prvaka koji ima svoju staru, sparenu maticu, sada ovaj roj pčela drugi po redu ili kako ga mi pčelari nazivamo rojem drugakom, u njemu se može naći i više od deset mlađih, nesparenih matica, koje su u općoj gužvi oko užurbanog napuštanja košnice, izašle iz svojih matičnjaka i priključile se letećoj lopti koja kao nekakav oblačić ide, tamo - amo pčelinjakom. I u traženju mjesta za svoj privemeni smještaj, na nekoj grani nekog drveta u okviru pčelinjaka, ima razlike u odnosu na roj prvaka. Dio pčela prihvata odabranovo mjesto i s njima ide prvoizležena matica, koja je bar stotinu i više puta trčala košnicom i koja je gotovo svakoj pčeli zapjevala svoju pjесmu na uho. Ona prati pčele roja i rado im se pridružuje. Međutim, maticice koje su tamu košnice vidjele samo pri „istrčavanju“ iz matičnjaka, na polasku pčela na rojenje, ne smiju doći ni blizu matice koja im je ulijevala strah prodornom, piskavom pjесmom: „ti, ti, ti, ti“. One se hvataju za najbliže, susjedne grane drveta u blizini mjesta gdje se glavnina roja pčela smjestila. Pčele roja pronalaze takve maticice i s njima obrazuju opet jedan manji roj pčela. Moguće je vidjeti i više tako okačenih malih rojica pčela našeg *drugaka*, koji mogu i poduzi vremenski period provesti odvojeno od glavnine roja. Moguće je i po neku maticu vidjeti kako sama slijeće na obližnji list

MATICA POBJEGLA IZ KOŠNICE

ROJ NA VIŠE MJESTA

ili granu, svjesna opasnosti od onog kurjaka, prvo izvedene matice, koja onako strašno pjeva svoju ratobornu pjesmu. Poziv pčelama na okupljanje, koji se širi pčelinjakom, objedinit će pčele roja drugaka na jedno izabranou mjesto. Na njemu će ostati do dolaska pčela izvidnica sa kvalitetnim prijedlogom za novo stanište, prema kome će se konačno uputiti, ako ih pčelar ne pokupi i smjesti u novu, čistu, matičnjakom omazanou košnicu. Matica koja se prva izlegla s lakoćom, još tijekom prve noći provedene u novoj košnici, obračunava se sa još nedoraslim suparnicama, sestrarama, koje su imale hrabrosti da se upuste u očigledno neravnopravnu borbu. Nerijetko, mnogo matice iz roja drugaka potraži sebi neku bezmatičnu zajednicu te se spasi sigurne smrti.

Košnica koja mi je prije samo devet dana dala prinovu, roj prvak, pustila je danas još jedan, doduše, brojčano nešto slabiji roj, ali s većim potencijalom od prvaka. Čine ga skoro sve samo mlade pčele, što kod prvog roja nije bio slučaj, a i matica je mleta, tek rođena, sposobna da do zime stvori ne samo jaku zajednicu, što može i prvi roj, već i da ga prevaziđe. Doduše, ako mu okolnosti to omoguće i ako bude imao sreće da ga pčelar pažljivo odnijege.

Vratimo se našoj staroj košnici, koja je dala dva lijepa roja pčela. Po izlasku roja drugaka, znatno je oslabila. Ipak izvođenje mladih pčela je u najvećem jeku. Upravo dvadesetak i nešto dana ranije, stara matica bila je na vrhuncu polaganja jaja. I baš ovih dana će se veliki broj pčela izleći. Za tri dana više

od četri tisuće mladih pčela, koje su jedva dočekale „odluku“ starijih i dominantnih pčela da i one malo uživaju u neopisivom zadovoljstvu razmnožavanja. Bez mnogo uvjeravanja, dio pčela se opredjeljuje za, u tom trenutku, najprikladniji zreli, zatvoreni matičnjak, iz kojega samo što nije izašla matica. Drugog dana, po izlasku roja drugaka, u šupljini košnice ponovo će se oglasiti danas tako rijetka pjesma izležene mlade matice, čiji piskavi i oštri ton: „ti, ti, ti, ti“, daje do znanja da će sutra ponovno doći do podjele i do izlaska novog roja pčela, roja trećaka, koji se po ponašanju u rojenju ne razlikuje od roja drugaka. U noći pred izlazak roja trećaka, ponavlja se ista, gospodov ritmički usaglašena, pjesma mladih matice.

Od izlaska prvog roja, do puštanja, za ovu sezonu posljednjeg, trećeg roja pčela prošlo je ukupno dvanaest dana. Ako se ima u vidu da je osam dana prije roja prvaka, zajednica reducirala sve aktivnosti, pa i investiranje u nove naraštaje, ne čudi slabije izvođenje novih pčela. Nekad velike površine zatvorenog legla sada su samo sablasno prazne čahure sača, što za posljedicu ima odustajanje od daljnog negovanja nagona za prirodnom podjelom. Pčele odustaju i od daljnje zaštite do tada duplom stražom čuvanih matičnjaka kojih u košnici još ima u velikom broju. Za nekih dva, tri sata po rođenju, kada osjeti prisustvo suparnica u matičnjacima, prvorodena matica će se uputiti k njima i za vrlo kratko vrijeme, sve od reda i sa nepogrešivom preciznošću, izbušiti svojom strašnom iglom, žalcem. Od tog trenutka, ukoliko oplodnja prođe kako treba, postat će majka novih pčela koje će do zime formirati zajednicu sposobnu da se lako izbori sa surovom i oštrom klimom kakva zna biti, ovdje, podno planine Kopaonik.

MLADA MATICA NA STJENCI VRŠKARE

Branka Šakić Bobić, dipl. ing.
Agronomski fakultet, Zavod za
menadžment i ruralno podu-
zetništvo

Ekološko pčelarenje – motivi i stavovi pčelara udruge "Propolis" u Zagrebu

Pčelarska udruga "Propolis" je organizirana kao proizvodna i edukacijska, pa se pri Agronomskom fakultetu u Zagrebu često provode interakcijska stručna predavanja na kojima se od članova traže stavovi i mišljenja iz stručne prakse. Tako je u zimskom razdoblju održano predavanje o osnovnim organizacijskim i tehnološkim preduvjetima te ekonomici pčelarske proizvodnje s izborom konvencionalno ili ekološko pčelarenje. Nakon predavanja prisutni članovi, njih 50-ak, zamoljeni su za ispunjavanje ankete o stavovima i mišljenjima koje imaju o pogodnosti ekološkog pčelarenja za svoju proizvodnju, ali i općenito o mjestu i ulozi ekološke proizvodnje u hrvatskom pčelarstvu.

NEKE PREPOSTAVKE I TRŽNE MOGUĆNOSTI EKOLOŠKOG PČELARENJA

Uvjete za ekološki pčelinjak određuje Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrabnenih proizvoda (NN 12/01, NN 79/07.) i Pravilnik o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda (NN 13/02, NN 10/07.). Košnica treba biti izrađena od prirodnih materijala i obojena eko-bojom, a pčelinjak dovoljno udaljen od mogućeg onečišćenja (tvornica, cesta, tretiranih obradivih površina). Pčelinje sače koje se upotrebljava u ekološkom pčelarenju također mora upotrebljavati ekološke satne osnove koje moraju imati potvrdu nadležnog ministarstva. Posebnu pozornost ekološki pčelari posvećuju zadovoljenju uvjeta o korištenju lijekova u preventivne svrhe, kako bi se isključila mogućnost zadržavanja njihovih tragova u medu i vosku. Zbog spomenutih uvjeta u svrhu liječenja preporučuje se upotreba organskih kiselina (mravlja, oksalna, mlječna, octena) koje su i inače sastavni dio meda. Ekološki pčelinjak mora biti pod stalnom kontrolom nadzorne stanice, a eko-med prije stavljanja na tržiste treba proći razne analize. Svi ovi propisi kod eko pčelarenja stvaraju dodatni trošak koji ima utjecaja i na njegovu konačnu cijenu. Cijene eko-medu u maloprodaji u EU 10

kreću se od 10 do 20€ po kg, a procjenjuje se da je u Hrvatskoj na "kućnom" pragu cijena rinfuznog eko-medu od 50 do 60 kn/kg.

Ekološka poljoprivredna proizvodnja u većini slučajeva ostaje na manjem dijelu ukupne proizvodnje sektora, pa se tako ne očekuje ni da zauzme veći udio u našem pčelarstvu. Neki pčelari ističu kao glavne organizacijske probleme bržeg i većeg širenja ekološkog pčelarenja u Hrvatskoj nedostatak pripadajućih eko-satnih osnova, bez kojih nema eko-proizvoda, a ograničenje pčelarima predstavlja i zakon o prodaji pčelinjih proizvoda sa zabranom prodaje iznad tisuću kilograma meda na kućnom pragu. Sustav poticaja je bio nepovoljan hrvatskim eko-pčelarima, jer je razlika u poticajima iznosila samo 15 kuna u odnosu na konvencionalne pčelare, a procijenjeni troškovi su ipak bili veći. Za prelazak iz konvencionalnog u ekološko pčelarenje treba u prijelaznom razdoblju izdvojiti oko 800 kuna po košnici, što predstavlja značajni rizik opravdanosti ulaganja. Tržni kanali prodaje ekoloških i organskih proizvoda nisu isti u svim zemljama članicama EU. Zemlje u kojima je koncept organske i ekološke hrane prisutan duže vrijeme karakterizira "zrelo" tržiste. U tim se zemljama (Danska, Austrija i Njemačka) većina organskih proizvoda prodaje putem supermarketa i klasične maloprodaje, pa nema potrebe za posebnim maloprodajnim lancima samo za organsku hranu. U Italiji, Nizozemskoj, Portugalu i Francuskoj prevladavaju specijalizirana maloprodaja i direktna prodaja organske hrane, ali je u porastu prodaja putem supermarketa. Novija tržista organskih proizvoda karakteristična za Češku, Grčku, Poljsku i Španjolsku uglavnom koriste specijaliziranu maloprodaju, međutim raste značaj klasičnih maloprodajnih lanaca.

Kod nas je teško očekivati razvoj tržnih kanala za proizvode ekološkog pčelarenja, posebno meda, u nekom kraćem razdoblju, s obzirom na to da i inače nismo dovoljno razvili izbor izravne prodaje meda i ostalih pčelinjih proizvoda. S obzirom na inozemna iskustva i naše posebnosti kao mogući kanali prodaje hrvatskog eko-medu mogu se izdvojiti:

- Direktna prodaja na gospodarstvu
- Eko-tržnice
- Ponuda u restoranima
- Eko-turizam
- Sustavi poslovnog marketinga kroz domaće trgovačke lance
- On-line dućani i internetske stranice proizvođača
- Ponuda ekološke hrane u vrtićima, školama, javnim ustanovama
- Specijalizirane trgovine sa zdravom hranom
- Standovi na raznim priredbama u ruralnim područjima i urbanim centrima

NOVI EKO ZNAK EUROPJSKE UNIJE

TABLICA 1. OBILJEŽJA ISPITANIKA

Dob pčelara	Ispitanici	Iskustvo	Broj košnica	Prosječek (košnica)
18-35	6	5-15	50-143	92,17
35-50	20	5-40	14-150	64,52
50-65	19	5-55	15-255	62,12
66+	10	23-85	30-200	70,20

OBILJEŽJA I STAVOVI ISPITANIKA

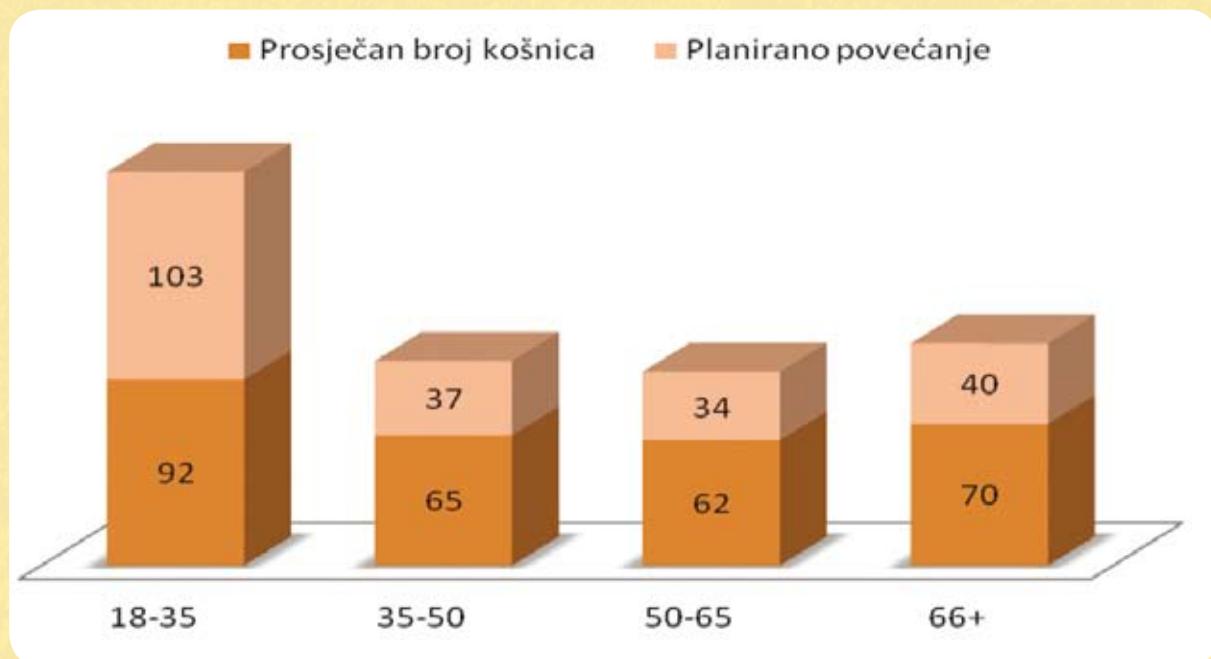
Prema prosječnom broju košnica ispitanici predstavljaju višu kategoriju naših pčelara, prošli su veliki broj edukacija i stručnih predavanja, te su aktivni u pčelarstvu dulje razdoblje (najmanje 5 godina), a to se odražava i u njihovim odgovorima.

Pčelari, posebno skupina starijih od 65 godina i skupina u dobi od 18 do 35 godina, smatraju da prelazak u ekološko pčelarenje traži veća ulaganja, dok to kao problem ne vide ostale dobne skupine ispitanika. Polovina anketiranih misli da ekološko pčelarenje vjerojatno povećava dohodak, dok $\frac{1}{4}$ smatra da ga ne povećava u većoj mjeri. Za 25 posto ispitanika uvjeti za ekološku proizvodnju u nas su vrlo dobri, isti postotak misli da su uvjeti loši, a za 20 posto nisu ni dobri ni loši. Tako se može zaključiti da oko polovine ispitanika ima pozitivan stav o ekološkom pčelarenju.

Kao glavne razloge za neulazak u ekološko pčelarenje navode dobru sadašnju proizvodnju i cijenu meda. Mišljenja su da je prelazak na ekološko pčelarenje vrlo složeno, a cijene meda nisu dovoljno poticajne (30 kn/kg za konvencionalni med u odnosu na 50 kn/kg za ekološki med).

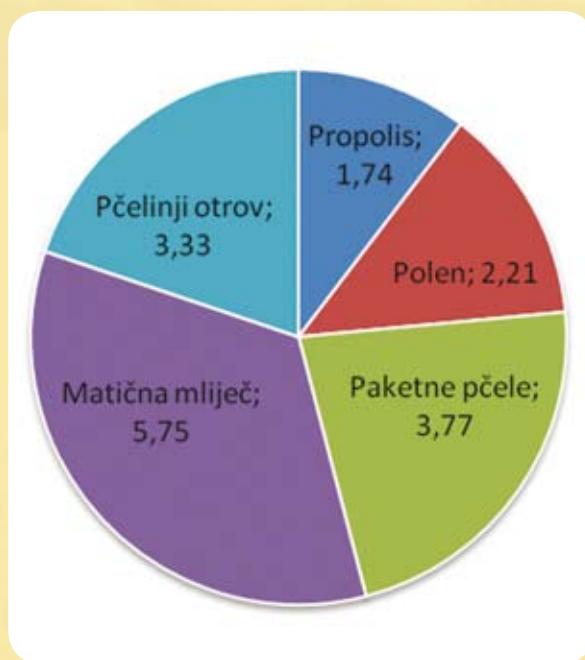
Populacija ispitanika je vrlo razvojna. U sljedećih pet godina mladi pčelari (od 18 do 35 godina) najčešće povećavaju broj košnica i proizvodnju, a pčelari stariji od 50 godina planiraju samo povećati broj košnica jer misle da su proizvodnjom po košnici dosegnuli svoj maksimum. Većina pčelara, neovisno o dobi, planiraju povećati proizvodnju za 1,5 tonu, a skupina pčelara od 18 do 35 godina za čak 2,4 tone, te upravo ova skupina ispitanika čini posebnu razvojnu kategoriju koja pokazuje zanimanje za profesionalnim pčelarenjem. Planirano povećanje broja košnica u razdoblju od 5 godina najveće je upravo kod najmlađih pčelara (za čak 112 posto), dok je kod skupine od 50 do 65 godina planirano 55 postotno povećanje.

Više od 80 posto ispitanika misli da ekološko pčelarenje nužno mora biti povezano sa povećanjem troškova ulaganja i same proizvodnje. Da ekološko pčelarenje ne bi značajno promijenilo troškove proizvodnje meda smatra 72 posto pčelara, ali sigurni su da proizvodnja ne bi bila jeftinija. Presudni utjecaj na takvo mišljenje pčelara imaju ostali pčelari koje poznaju i mediji. Općeniti odgovori ispitanika su da potreba i izgledi ekološkog pčelarenja u nas nisu ni dobri ni loši, te da ovise o poduzetničkoj aktivnosti pojedinaca, a ne o potrebama i željama tržišta.

TABLICA 2. PLANIRANO POVEĆANJE BROJA KOŠNICA U IDUĆIH 5 GODINA

GRAFIKON 1. OCJENJIVANJE MOGUĆIH DODATNIH PROIZVODNJI (VIŠE JE BOLJE)

Već ozbiljnu namjeru da u sljedećih 5 godina prijeđu na ekološko pčelarenje ima 16 posto ispitanih pčelara, a 16 posto ispitanika sigurno nikada ne bi prešli na ekološku proizvodnju. Gotovo svi pčelari koji sigurno odbijaju prelazak na ekološko pčelarenje spadaju u kategoriju starijih od 50 godina. U slučaju dodatnog poticanja ekološkog pčelarenja i sa dodatnim poticajima po kilogramu ekološkog meda još oko 20 posto ispitanika bi se uključilo u ekološku proizvodnju. Ozbiljno o ekološkom medu kao glavnom izvoru dohotka razmišlja još 14 posto pčelara koji misle da bi izravnom prodajom odabranim kupcima sigurno povećali dohodak, a 15 posto ispitanika drži da svakako vrijedi pokušati s ekološkim medom kao proizvodom koji bi možda povećao njihov dohodak.

Osim ekološkog pčelarenja radi proizvodnje meda, pčelarima se najprofitabilnijima čine proizvodnja matične mlijeci, zatim proizvodnja paketnih pčela, a na trećem mjestu proizvodnja pčelinjeg otrova. Često naglašavan kao velika mogućnost unapređenja dohotka pčelara - propolis je na tek četvrtom mjestu.

Pčelari, neovisno o dobi, smatraju da je budućnost ekološkog pčelarenja određena dodatnim povoljnostima za pčelare i poticajima za držanje ekoloških košnica, te puno višim cijenama eko-medala. Prevladava mišljenje (75 posto ispitanika) da bi ušli u ekološko pčelarenje odmah kada bi bile više cijene i poticaji u ekološkom pčelarenju, te stoga budućnost ekološkog pčelarenja u nas ovisi upravo o ovom stavu.

Ukoliko ne idu na ekološko pčelarenje naveli su da bi najvjerojatnije proizvodili med sa peludi iz

saća, zatim pčelinji otrov, med u saču i tek onda propolis. Većina ispitanika se ne bi odlučila na medenu rakiju zbog složene procedure registracije proizvoda i puštanja u promet. Također nisu zainteresirani za kremasti med sa ljekovitim biljem jer smatraju da je med sam po sebi vrhunski i ljekoviti proizvod. Kad se govori o preporuci, kojoj pčelarskoj populaciji preporučiti ekološko pčelarenje, više od polovice ispitanih ipak drži da je to za starije pčelare, koji imaju manje košnica i pčelare stacionarno.

ZAKLJUČNO RAZMATRANJE

Prema dobivenim podacima, vidljivo je da oko polovice ispitanika ima pozitivan stav prema ekološkom pčelarenju općenito u Hrvatskoj i vjerojatno bi svoje pčelarenje usmjerili prema takvom načinu držanja pčela i proizvodnje pčelinjih proizvoda. Druga polovina ispitanika se zbog dobre prodajne cijene meda u konvencionalnoj proizvodnji te složenog postupka dobivanja "eko markice" ne bi u ovom trenutku upustila u prijelaz na ekološko pčelarenje.

Čak 3/4 ispitanika bi se odlučilo na ekološko pčelarenje, kada bi se za takvu proizvodnju osigurali stalni poticaji i prodajne cijene.

Korištena anketa je napravljena "ad hoc", s ciljem prikupljanja okvirnih stavova i mišljenja. Provedeno anketno ispitivanje nije obuhvatilo reprezentativni uzorak i ne može služiti kao podloga za znanstveno zaključivanje o stavu pčelarske populacije u Hrvatskoj. Međutim, daje nam dovoljno odgovora za moguću širu stručnu raspravu i osmišljavanje razvoja ekološkog pčelarenja u okviru proširenja aktivnosti pčelarstva kao gospodarske aktivnosti.

Izvor podataka: Anketiranje članova udruge "Propolis"

HRVATSKA EKO MARKICA

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Ekološko pčelarstvo na francuski način

U organizaciji Ministarstva hrane, poljoprivrede i ribarstva Republike Francuske i Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Republike Hrvatske 27. ožujka u staklenoj dvorani Ministarstva poljoprivrede održan je okrugli stol pod nazivom „Ekološko pčelarstvo u Republici Francuskoj“ gdje su Alain David, Dominique Burel, Nicolas Quintini i Patrick Pérés - profesionalni ekološki pčelari iz Francuske, uz simultano prevođenje mr. sc. Kristijana Jusića, prezentirali svoj rad hrvatskim kolegama.

U svečanom uvodnom izlaganju rečeno je da se Francuska od 2001. godine do danas u potpunosti uskladila sa zakonodavstvom EU.

- Samim time interes za ovaj oblik ekološke proizvodnje je stalno u porastu, tako da smo od 2001. godine kada je bio zastupljen 51 hektar došli do oko 23 tisuće hektara 2010. godine - sa ukupno 1 125 proizvođača. Tijekom 2011. godine, a i sada u 2012. godini i dalje je tijeku stalni porast ekoloških proizvođača, a i površina. Važno je za naglasiti da je ekološko pčelarstvo u usporedbi sa konvencionalnim kontinuirano u razvoju, kazali su gosti iz Francuske.

Profesionalni ekološki pčelar Alain David koji se nalazi u sustavu nadzora Eko-centra prvi je predstavio svoje gospodarstvo i pojasnio kako su on i njegovi kolege koji su došli u posjet Hrvatskoj dio Nacionalnog sindikata, pod nazivom Francuski ekološki pčelarski savez u kojem se većinom nalaze ekološki, ali također ima i konvencionalnih pčelara. Osim toga, svake godine njihova je proizvodnja kontroli-

ALAIN DAVID

rana od strane Nadzornog tijela, s obzirom na to da Francuska ima više nadzornih stanica. Naziv gospodarstva Alaina Davida je „Medovi iz Armorike“ – po regiji na sjeveru Bretanje gdje pčelari sa 450 košnica tipa Dadant-Blant (10 okvira). A osim stacionarnih pčelinjaka, polovicu košnica seli u druge dijelove Francuske. Tako da je dio pčelinjaka raspoređen uz obalu, dok je drugi dio više okrenut prema središnjem dijelu regije. Živi i radi u prekrasno uređenom gospodarskom objektu od 300 kvadrata u kojem je sve ekološko. Tako je i krovište napravljeno od

drveta (drvena konstrukcija), a unutarnja izolacija od ekološke vune. Dakle, osim ekološkog pristupa u košnicama, ekološki je osviješten i u svakodnevnom životu. Na gospodarstvu je pored medarnice – vrcone smješten i Laboratorij za proizvodnju medenih kolača gdje supruga Bernadette i on prerađuju med u menjake. A koliko im dobro ide proizvodnja kolača, govori podatak da im zarada od prodaje medenjaka iznosi 50 posto godišnjeg prihoda.

Organizacija posla na gospodarstvu Davidaovih je odlično napravljena, tako da je u pčelarstvo uključena i njihova kći koja s veseljem obavlja sve slatke pčelarske zadatke dok se tata Alain brine za košnice, a mama vodi prodaju na tržnici gdje prodaju proljetni med, med od bijele djeteline, cvjetni, šumski, vrijesak, heljda i bršljan iz vlastitog pčelinjaka. Iako im godišnja proizvodnja meda iznosi između 5 i 9 tona meda, pripremaju i puno medenih kolača jer su zadnjih godina, kao i većina pčelara u Francuskoj, preživjeli dosta gubitaka pčelinjih zajednica. Svake godine prijavljuju 30 posto gubitaka, za što ovaj profesionalni pčelar smatra da su krivi sistemske pesticidi.

Unatoč gubicima, kako bi se i dalje bavili pčelarstvom, tj. kako bi opstali, postigli su veću vrijednost svojih proizvoda na tržištu. Tako im godišnji prihod iznosi oko 200 tisuća eura, od čega 55 tisuća eura otpada na prodaju na kućnom pragu, dok indirektnom prodajom, dakle preko mreže dućana ekoloških proizvoda zarade oko 140 tisuća eura. A budući da se nalaze u turističkoj regiji, bilježe odličnu prodaju na kućnom pragu u 7. i 8. mjesecu. Posebnu pažnju posvećuju "urednom knjigovodstvu" i opredijelili su se za tzv. *realni stup*, iako u Francuskoj postoji još i *paušalni*.

Četrdestogodišnja profesionalna pčelarka i profesorica tjelesnog odgoja Dominique Burel dobila je pljesak od svojih muških kolega jer samostalno vodi gospodarstvo i brine se za 200 košnica te sama proizvodi matičnu mlijec. Njezino gospodarstvo je isključivo ekološko, a prodaju obavlja putem ekoloških dućana. Ništa joj nije teško, kako kaže, te tvrdi da joj ne fali muška ruka, a radi samo 4 sata dnevno. Iako je već imala zanimanje – kao profesorica tjelesnog odgoja, nije joj bio problem godinu dana

DOMINIQUE BUREL

pohađati tečaj prekvalifikacije za ekološkog pčelara – proizvođača. Odmah se usmjerila u proizvodnju matične mlijeci jer smatra da je taj posao manje naporan za ženu.

U Francuskoj postoji 100-ak proizvođača matične mlijeci, od čega se 50 posto nalazi u ekološkom sustavu, koji su organizirani i djeluju u sklopu Zadruge za proizvodnju matične mlijeci.

Gospodarstvo joj je ujedno dom i radno mjesto, gdje ima radionicu, skladište, laboratorij za proizvodnju matične mlijeci i dr. Sveukupna površina objekta iznosi 550 kvadrata, a na tom posjedu uzgaja i heljdu.

TEHNIČKI PRISTUP

Dominique Burel je naglasila da opremu kupuje u sklopu Zadruge, koristi materijale od inoxa, preciznu vagu, prikladnu odjeću za rad i pridržava se ekoloških postulata. Pčelari košnicama tipa Dadant-Blant (10 okvira). Radi sa tamnim ili kavkaskim pčelama (*Apis mellifica var. caucasica*). Prije vađenja matične mlijeci mora izvaditi ličinke, za što upotrebljava malu crpku koja usisava ličinke, a osim toga upotrebljava i teglicu sa sitom. Za prodaju matične mlijeci – sve flašira u boćice od 12 grama. U dobrim godinama proizvede 40 kilograma matične mlijeci, dok joj je prosjek 20 kilograma godišnje.

Protiv varoe tretira Bee-vitalom, i to otkada je krajem zime 2010. godine imala veliki pomor pčela i izgubila 100 posto pčelinjaka, ali uz dobru podršku i suradnju sa kolegama u Francuskoj i regiji, nastavila je raditi dalje, na čemu im neizmjerno zahvaljuje.

Budući da su joj zajednice propale između siječnja i ožujka, smatra da je krivac za uginuća zagađivanje okoliša kemijskim sredstvima koja se koriste u toj regiji. Tada je promjenila mjesto pčelinjaka i ove godine zajednice su joj u odličnom stanju.

Na kraju je još napomenula, ne biste vjerovali, da otkupljuvači u Francuskoj daju punu podršku pčelarima.

Budući da je način rada sličan kao i kod drugih ekoloških kolega pčelara, Nicolas Quintini nije išao u detalje rada na svom gospodarstvu, već je pojasnio Pravilnik o vođenju u ekološkom sustavu pčelarstva. Kazao je da u Francuskoj ima 360 tisuća ekoloških gospodarstava te da se od milijun košnica u Francuskoj 7 posto računa kao ekoloških. U jugoistočnom dijelu Francuske, gdje on živi, registrirana su 84 ekološka pčelara, i to je ujedno najzastupljenija regija ekoloških pčelara. Nažalost, zadnjih godina je proizvodnja meda u Francuskoj doživjela drastičan pad – pala je sa 40 tisuća tona na 20 tisuća tona, a godišnji gubici iznose između 30 i 50 posto, što je rezultat otrovanja pčela i zagađenja okoliša.

– Moramo biti svjesni da sva proizvodnja meda ne može biti ekološka jer je to jednostavno nemoguće, ali kako bi bolje vodili svoje gospodarstvo moramo se pridržavati pravila – znati sve tehnike uzgajanja matica i maksimalno poštivati biološki ciklus, napo-

NICOLAS GUINTINI

menuo je Guintini i prisjetio se da su pčelari 2007. i 2008. godine morali masovno prihranjivati.

Također je pojasnio da ekološka proizvodnja uključuje i rad sa organskim kiselinama i aromatskim pripravcima, dok za rukovanje kiselinama pčelar mora biti tehnički obrazovan jer je sam način korištenja komplikiran. Dakle, naglasio je da pčelar sve mora naučiti i steći iskustvo. Osim toga, i motivacija je u pčelarstvu vrlo ključna točka, smatra Guintini te je napomenuo da je prema **Ekološkom pravilniku** stiropor zabranjen, dok je plastika dozvoljena.

- Stoga, kao upravitelji gospodarstva trebate razmisljati o recikliraju, poručio je hrvatskim pčelarima.

SAVJETI:

- najbitnije je provoditi analize;
- bačve moraju biti od odgovarajućeg materijala;
- u ekološkom sustavu moramo imati sljedivost rada, registar uzgoja, bilješke... kako bismo dobili europske poticaje
- pitanje zaštite okološa mora biti uvijek prisutno.

Patrick Pérés petnaest je godina radio kao nacionalni povjerenik i zagiženi je ekolog kao član udruge „Priroda i napredak“ - koja radi na unaprijeđenju pčelarstva. Odmah po pokretanju gospodarstva 1984. godine opredijelio se za ekološku proizvodnju i član je još jedne udruge koja je osnovana davne 1964. godine i koja je već u to vrijeme imala **Eko-loški pravilnik** o pčelarstvu čijih postulata se u potpunosti pridržava. Također živi u skladu s prirodom, pa u kući koristi solarne ploče. Posjeduje **izložbeni prostor** gdje prima djecu koja dolaze na pedagoške izlete. Pčelari sa 450 Dadant-Blant 10-okvirnih košnica, od čega 350 koristi u proizvodnji. Do 2000. godine je imao raznoliku proizvodnju (med, pelud, propolis, medni kolači...), a od tada se specijalizirao samo za med, kako bi si, priznaje, olakšao posao. Godišnje proizvede između 6 do 10 tona meda, koji svaku srijedu prodaje na tržnici. Ujedno je i pravi seleći pčelar – kombijem i prikolicom seli pretežno na

heljdu i bagrem u područje gdje ima 4,5 sata vožnje i nije mu problem obaviti sav posao vlastitim snagama, kao primjerice prošle godine.

A osim francuskih kolega, na **okruglom stolu** je i načelnica Odjela za ekološku i integriranu poljoprivredu Hrvatske poljoprivredne komore mr. sc. Marija Ševar izlagala o važnosti pčela samica kod oprasivanja biljaka, dok je ravnatelj Učilišta za obrazovanje odraslih "Apis" Dario Frangen prisutnima govorio o **ekološkom pčelarstvu u Hrvatskoj i u kratkim crta-ma iznio** probleme hrvatskog ekološkog pčelarstva.

Nakon izlaganja, prisutni hrvatski ekološki pčelari postavljali su brojna pitanja uvaženim gostima, konzumirao se ekološki med, a zatim su svi posjetili pčelinjak našeg poznatog ekološkog pčelara Lovre Krnića.

Saznali smo tako da francuski pčelari dobivaju potpore u novcu od lokalne zajednice, od države i od Europske Unije. Za potpore od lokalne zajednice ne trebaju puno papirologije, međutim za ostale potpore potrebno je dosta projekata. **U slučaju neobičajnjivog nestanka pčelinjih zajednica, po prijavi i pregledu određenih ovlaštenih institucija ekološki pčelar u Francuskoj dobije 30 eura po pčelinjoj zajednici.** Što se tiče potpora, u slučaju bolesti američke gnjiloće te spaljivanja iste dobije se **naknada**, isto kao i kod nas, u iznosu od 650 kuna. Kod njih su Pončo i drugi najjači pesticidi zabranjeni, ali kako su kazali - potiho se uvode još opasniji pesticidi. S nabavom satnih osnova nemaju nikakvih problema jer postoje certificirani izrađivači satnih osnova od voska ekoloških pčelara. **Ekološka prihrana je dozvoljena i 100 posto je skuplja od konvencionalne.** Francuski pčelari plaćaju paušalni porez od 11 do 70 pčelinjih zajednica, a ostali prema prihodima.

- Naime, kod nas je lakše proizvoditi **ekološki med** nego prodati, kod njih je drugačije, lakše je prodati po cijeni od 5 do 6 eura za kilogram, a takav med je u ekološkim prodavaonicama od 11 do 12 eura, znači odnos pčelar - trgovina iznosi 1 : 2, kazao je Lovro Krnić za „Hrvatsku pčelu“ i pojasnio:

- Kod nas se ekološki med ne otkupljuje, pa ču dati primjer konvencionalnog meda koji je u otkupu od 20 do 25 kuna, a na policama trgovackih centara on je od 60 do 80 kuna, dakle 1 : 3, čak i više. Još moram naglasiti da je **PDV u Francuskoj 7 posto**.

također i u Francuskoj kontrolu ekološkog pčelarstva i nadzor vrše ovlaštene Nadzorne stanice, a kontrolu ekoloških proizvoda stavljuju certificirane ustanove, koje izdaju certifikat za ekološki proizvod. Zanimljivo je da su svi ekološki pčelari udruženi po nekoliko njih u zadruge, koje su otvorile i prodavaonice ekološkog meda i drugih ekoloških poljoprivrednih proizvoda, a u tim zadrugama djeluju veterinarske službe, kao i službe za pčelarstvo za selekciju pčelar matica, dakle u zadrugama koje rade na principu uloženog kapitala imaju sve što je potrebno za ekološkog pčelara.

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Tvrtka ili obrt - pitanje je sad!

2. dio

OBRT I OTVARANJE OBRTA

Prema članku 1. Zakona o obrtu, obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičke osobe sa svrhom postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluge na tržištu. Dakle, u obrtu je dopuštena svaka gospodarska djelatnost koja nije zabranjena zakonom. Obrt može obavljati i pravna osoba, pod uvjetom da to ne čini na industrijski način. Osim toga, obrt se može obavljati i kao sezonski obrt, naj dulje šest mjeseci u jednoj kalendarskoj godini.

S obzirom na vrste, obrti mogu biti:

Slobodni obrti su oni obrti koji kao uvjet ne traže stručnu osposobljenost ili majstorski ispit, već je potrebno ispuniti samo opće uvjete za otvaranje obrta, npr. ugradnja stolarije, i dr.

Vezani obrti su oni obrti za čije se obavljanje, osim općih uvjeta, traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit, npr. proizvodnja kruha i peciva, restorani, frizerski saloni, izrada obuće po mjeri i dr. Vezani obrt može obavljati fizička osoba sa završenom odgovarajućom srednjom stručnom spremom, te fizička osoba - izumitelj na temelju ostvarenog patentnog prava za patentirani proizvod ili uslugu.

Povlašteni obrti su oni obrti koje obrtnik ili trgovacko društvo smije obavljati isključivo na temelju povlastice, koju izdaje nadležno ministarstvo ovisno o vrsti obrta. To su, primjerice, jednostavnii i složeni rudarski radovi, slatkodna mlijestilišta i ribnjaci i sl.

Vrsta i stupanj stručne spreme koja je potrebna za obavljanje vezanih i povlaštenih obrta propisani su Pravilnikom o vezanim i povlaštenim obrtima i načinu izdavanja povlastica.

Sezonski obrti su obrti čije obavljanje traje naj dulje šest mjeseci unutar jedne kalendarske godine, npr. uzgoj bilja, građevinarstvo, proizvodnja pića, piljenje drva i sl. Sezonsko obavljanje obrta trajno se upisuje u Obrtni registar, a osobama koje obavljaju sezonski obrt, u vrijeme njegovog obavljanja uspostavlja se svojstvo osiguranika.

UVJETI ZA OTVARANJE OBRTA

Zakonom o obrtu (NN br. 77/93., 90/96., 102/98., 64/01., 71/01., 49/03. - Pročišćeni tekst, 68/07., 79/07. i 40/10. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) propisani su opći i posebni uvjeti za obavljanje obrta.

Na portalu obrtnog registra Republike Hrvatske (www.portor.hr) pojašnjeno je da fizička osoba može obavljati obrt ako ispunjava sljedeće opće uvjete:

- da joj pravomoćnom sudskom presudom, rješenjem o prekršaju ili odlukom Suda časti nije izrečena sigurnosna mjera ili zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti dok ta mjera traje;
- da ima pravo korištenja prostorom ako je to potrebno za obavljanje obrta.

(Radom u obrtu obrtnik ostvaruje prava u svezi s radnim

odnosom, ako ta prava ne ostvaruje po drugoj osnovi).

Posebni uvjeti:

- Fizička osoba može obavljati vezani obrt ako uz opće uvjete iz članka 4. Zakona o obrtu ispunjava i poseban uvjet stručne osposobljenosti, odgovarajuće srednje stručne spreme ili položenoga majstorskog ispita.
- Fizička osoba može obavljati djelatnost ako udovoljava i posebnim zdravstvenim uvjetima, ako je to propisano zakonom.
- Povlastica u slučaju obavljanja povlaštenih obrta.

Iznimno, fizička osoba koja želi obavljati vezani obrt i ispunjava opće uvjete, ali ne ispunjava i poseban uvjet stručne osposobljenosti, odgovarajuće srednje stručne spreme ili položenog majstorskog ispita, može obavljati vezani obrt ukoliko na takvim poslovima zaposli radnika koji udovoljava propisanim uvjetima što se i upisuje u obrtni registar. Ministar nadležan za gospodarstvo, rad i poduzetništvo po prethodno pribavljenom mišljenju Hrvatske obrtničke komore i nadležnog ministarstva u spornim slučajevima određuje koje je to odgovarajuće više ili visoko obrazovanje iz stavka 1. ovoga članka.

Posebna je povoljnost predviđena za oberte sa sjedištem na područjima određenim Zakonom o područjima posebne državne skrbi, Zakonom o brdsko - planinskim područjima i Zakonom o otocima, koje fizičke osobe mogu obavljati bez položenog majstorskog ispita ukoliko imaju odgovarajuću srednju stručnu spremu, uz uvjet da majstorski ispit polože naknadno - u roku od 2 godine od dana upisa obrta u obrtni registar.

PROSTOR

(Članak 7. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o obrtu NN 79/07)

- Kada je za obavljanje obrta potreban prostor, obrtnik može obavljati obrt samo u prostoru za koji ima dokaz o pravu korištenja.
- Prostor u kojem se obrt obavlja mora udovoljavati posebnim propisima kojima se uređuje graditeljstvo, a oprema mora udovoljavati uvjetima određenim propisima o tehničkoj opremljenosti koji se odnose na obavljanje određene gospodarske djelatnosti.
- Dokaz o pravu korištenja prostorom uvjet je i kod upisa promjena u obrtnom registru, i to za: upis promjene sjedišta, upis izdvojenog pogona.

Obrt se može obavljati u stambenim prostorijama pod uvjetima i za djelatnosti koje će propisati ministar nadležan za gospodarstvo, rad i poduzetništvo uz suglasnost ministra nadležnog za prostorno uređenje, graditeljstvo i stanovanje.

ZAJEDNIČKO OBAVLJANJE OBRTA

Radi obavljanja gospodarskih djelatnosti dvije ili više fizičkih osoba mogu zajednički obavljati obrt. Za zajedničko obavljanje vezanih obrta dovoljno je da jedna od osoba, uz opće uvjete, ispunjava i poseban uvjet

stručne osposobljenosti, odgovarajuće srednje stručne spreme ili položenog majstorskog ispita. Međusobni odnosi osoba uređuju se pisanim ugovorom i primjenjuju se propisi kojima se uređuju obvezni odnosi u ortakluku.

Napomena:

Uz uvjete iz Zakona o obrtu, prilikom otvaranja obrta treba obratiti pažnju i na zakonske propise (primjerice Zakon o trgovini, Zakon o ugostiteljstvu, Zakon o prijevozu u cestovnom prometu, Zakon o komunalnom gospodarstvu, itd.) koji određuju posebne uvjete za obavljanje pojedinih djelatnosti, osobito za uvjete prostora, stručne spreme ili posebnih dozvola i koncesija.

DOMAĆA RADINOST I SPOREDNO ZANIMANJE

Izmjenama i dopunama Zakona o obrtu (NN br. 68/07) uvođe se dva nova instituta: domaća radinost i sporedno zanimanje, koje mogu obavljati fizičke osobe, uz ispunjenje određenih uvjeta.

Pod domaćom radinošću podrazumijeva se izrada pojedinih proizvoda koje obavlja isključivo fizička osoba osobnim radom kod kuće iz djelatnosti slobodnih obrta (jednostavni kućanski poslovi od održavanja i popravaka do čišćenja ili piljenja drva, popravka odjeće i obuće, ali i uzgoj puževa ili prikupljanje ljekovitog bilja ili šumskih plodova, kao i spiritističke i astrološke djelatnosti). Pod sporednim zanimanjem podrazumijeva se obavljanje određenih usluga održavanja i popravaka (proizvodnja tekstilne prede, čipke, slikanje na staklu, izrada suvenira, umjetnog cvijeća i sl.). Uvođenje ovih instituta ima za cilj omogućiti fizičkim osobama, nekomercijalnim poljoprivrednicima, umirovljenicima i drugim fizičkim osobama, obavljanje djelatnosti slobodnih obrta.

Obavljanje domaće radinosti i sporednog zanimanja ograničeno je s nekoliko propisanih uvjeta:

- vrste djelatnosti koje se mogu obavljati domaćom radinosti su ograničene;
- za obavljanje djelatnosti domaće radinosti ili sporednog zanimanja nije moguće zaposliti druge osobe;
- ukupni bruto primici od obavljanja djelatnosti ne smiju biti veći od iznosa 10 bruto prosječnih mjesecnih plaća;
- domaću radinost i sporedno zanimanje ne može obavljati osoba koja ima obrt ili obavlja slobodno zanimanje ili samostalnu djelatnost poljoprivrede i šumarstva.

Posebna pogodnost propisana je za umirovljenike koji mogu prijaviti obavljanje djelatnosti domaće radinosti ili sporednog zanimanja, a da pritom ne uspostavljaju svojstvo osiguranika u obveznom mirovinskom osiguranju, odnosno da obavljanjem zanimanja neće izgubiti pravo na isplatu stečene mirovine niti će imati obvezu uplate doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje.

Odobrenje za obavljanje sporednog zanimanja ili domaće radinosti izdaje nadležni ured državne uprave u županiji i njegove ispostave, odnosno Ured Grada Zagreba, na čijem području će se obavljati djelatnost. Cijena odobrenja je 100 kn.

Fizička osoba time ne stječe status obrtnika nego se vodi u evidenciji koju vode nadležni uredi državne uprave u županijama, odnosno uredi Grada Zagreba.

Pravna regulativa:

Pravilnik o obliku i načinu vođenja odobrenja za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja s listama proizvoda i usluga (NN br. 100/07., 132/08., 93/09. i 7/11.), Pravilnik o obliku i sadržaju odobrenja za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja (NN br. 100/07.), Rješenje o utvrđivanju cijene odobrenja za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja (NN br. 100/07.).

OTVARANJE OBRTA

Preporuka Ministarstva poduzetništva i obrta je da, nakon donošenja odluke o pokretanju registracije obrta, najprije proučite neke osnovne odrednice vezane uz predmetnu tematiku (općenito o obrtu, gdje registrirati, pravna regulativa...) te zatim krenete u otvaranje obrta koje se odvija u četiri koraka. Prvi korak je odabir djelatnosti koje će se obavljati u obrtu; drugi korak je prikupljanje i predaja dokumentacije, uplata pristojbi; treći korak - preuzimanje obrtnice i rješenja, a četvrti korak izrada pečata, otvaranje računa, prijava na Poreznu upravu (ispostavu Porezne uprave, nadležnu prema sjedištu obrta radi upisa u registar poreznih obveznika), Mirovinsko i Zdravstveno.

Također, treba imati na umu da vrsta obrta (u smislu slobodnog ili vezanog) nije izbor stranke, već se isto određuje na temelju djelatnosti koje će se registrirati u obrtu.

Fizička osoba koja ispunjava uvjete za obavljanje obrta, postaje obrtnikom kad se upiše u Obrtni registar. Prikupljenu dokumentaciju klijent može predati u nadležnom Uredu za gospodarstvo ili HITRO.HR uredu. Ukoliko stranka prikupljenu dokumentaciju preda u HITRO.HR uredu, isti će popuniti Prijavu za upis u obrtni registar i uz potvrde o plaćenim pristojbama predati u nadležni Ured za gospodarstvo. Nakon što nadležni ured izradi Rješenje o upisu u obrtni registar i obrtnicu HITRO.HR ured će dokumente podignuti i kontaktirati stranku radi preuzimanja iste. Ukoliko je klijent predao dokumentaciju u nadležnom Uredu za gospodarstvo, istu će tamo i preuzeti. Po primitku obrtnice potrebno je izraditi pečat i otvoriti račun, a izradu pečata također možete ugovoriti na šalteru servisa HITRO.HR, kao i otvaranje računa (u onim bankama za koje FINA obavlja poslove otvaranja računa ili posreduje u obavljanju tih poslova). Nakon upisa u Obrtni registar obrtnik je dužan početi obavljati obrt u roku od godine dana, a najkasnije 8 dana prije početka rada obvezan je prijaviti početak obavljanja obrta – ukoliko se radi o obrtu bez početka rada. Ako je u Prijavi za upis u obrtni registar upisan početak rada obrta, tada obavljanje obrta započinje od tog dana.

Sve potrebne uplatnice dostupne su, bez naknade, na šalteru servisa HITRO.HR, čiji zaposlenici će vam pomoći ispuniti obrasce i uplatnice potrebne za registraciju obrta, a sve potrebne uplate možete izvršiti u FINA-inim poslovnicama.

Za registraciju obrta potrebno je:

1. Prijava za upis u obrtni registar (koja u jednom obrascu obuhvaća prijašnji registarski list RL 1 - podatke o obrtu; registarski list RL 2 – podatke o izdvojenom pogonu (ako ima izdvojenih pogona); registarski list RL 3 – podatke o djelatnostima i podatke o vlasniku obrta).

Uz ispunjenu Prijavu potrebno je priložiti:

2. presliku osobne iskaznice (za hrvatske državljanе);
3. presliku putne isprave i potvrdu o prijavi boravišta u RH na određenoj adresi ili presliku osobne iskaznice, ako osoba ima prebivalište u RH (za strane državljanе);
4. potvrdu o radnoj sposobnosti ako je za konkretnu djelatnost ona potrebna (od liječnika specijalista medicine rada);
5. potvrdu o sposobljenosti, majstorskom ispitу ili svjedodžbu ili izjavu onoga tko prijavljuje obrt da će zaposliti radnika s odgovarajućom stručnom spremom (za vezane i povlaštene oberte);
6. dokaz o uplati upravne pristojbe (biljezi i uplata na račun odnosne županije);
7. dokaz o uplati za obrtnicu.

Iz HITRO.HR ureda napominju da se navedena dokumentacija odnosi na otvaranje obrta bez početka rada te da je za strance još potrebno priložiti potvrdu o nekažnjavanju od države iz koje dolazi i koja mora biti prevedena od strane ovlaštenog sudskega tumača.

Osim toga, potvrde za upis obrta koje trebate priložiti su potvrda Ministarstva pravosuda (prema mjestu prebivališta) da osobi koja otvara obrt pravomoćnom sudsakom presudom nije izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja djelatnosti dok ta mjera traje te potvrda prekršajnog suda da osobi koja otvara obrt pravomoćnim rješenjem o prekršaju nije izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti dok ta mjera traje. Potvrdu o nekažnjavanju po službenoj dužnosti pribavljaju nadležni Uredi za gospodarstvo, pa sukladno tome klijenti moraju biti upozorenici da ukoliko postoji zabrana obavljanja djelatnosti koju je registrirao, obrt će se nakon primitka takve obavijesti po službenoj dužnosti brisati iz Obrtnog registra, napominju iz HITRO.HR-a.

Za izradu pečata potrebno vam je rješenje o upisu obrta u Obrtni registar ili obrtnica, a za otvaranje računa rješenje o upisu obrta u Obrtni registar, pečat te osobna iskaznica. Obrt i/ili zaposlenici se prijavljuju na Hrvatskom zavodu za mirovinsko i nakon toga na Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Prijava obrta i/ili zaposlenika može se odraditi i putem e-zdravstvo, odnosno e-mirovinsko aplikacije. Da bi obrtnik osobno mogao koristiti navedene e-usluge mora imati FINA e-Karticu.

Za prijavu u e-zdravstveno potrebno je priložiti:

Za vlasnika obrta:

- Rješenje o upisu obrta u obrtni registar,
- Prijava o obvezniku uplate doprinosa (tiskanica 1),
- Prijava za osnovno zdravstveno osiguranje za osigurani osobu (tiskanica 2),
- Umjesto tiskanice M-11P potrebno je priložiti tiskanici T-P-2 (Evidencija o zaprimljenim dokumentima - interna tiskanica koju izdaje HZMO pri preuzimanju dokumentacije, iz koje se vidi registarski broj obveznika).

Za zaposlenika:

- Ugovor o radu
- Tiskanica M-11P

U roku od 8 dana od početka obavljanja djelatnosti, obrt je potrebno prijaviti poreznoj upravi, nadležnoj prema sjedištu obrta, radi upisa u Registar poreznih obveznika. Da bi mogli započeti obavljanje djelatnosti, ugostitelji, trgovci, prijevoznici i drugi obrtnici za koje je

to posebnim propisima određeno, trebaju prije početka obavljanja obrta pribaviti rješenje o minimalnim tehničkim uvjetima za prostor, tj. koncesiju za obavljanje djelatnosti, odnosno odobrenje za rad.

Obrt se upisuje u Središnji obrtni registar koji vodi nadležni županijski ured u Županiji. Obrtni registar je javan, a može se vidjeti na internetskoj stranici <http://sor.mingorp.hr>.

TROŠKOVI OTVARANJA OBRTA

Trošak otvaranja obrta iznosi oko 470 kuna, od čega je trošak izdavanja obrtnice 200 kuna, a 270 kuna iznosi administrativna pristojba za postupak registracije. Plaćanja cijene obrtnice (200 kn uplate u korist državnog proračuna) oslobođene su:

- fizičke osobe koje otvaraju obrt na područjima određenim Zakonom o područjima posebne državne skrbi i Zakonom o otocima;
- fizičke osobe navedene u programima zbrinjavanja kojih je potpisnik Ministarstvo s drugim ministarstvima i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje (potvrda Ministarstva), branitelji (potvrda Ureda za obranu prema mjestu prebivališta), kao i osobe prijavljene na Zavodu za zapošljavanje starije od 45 godina ili s najmanje 20 godina radnog staža (potvrda Zavoda za zapošljavanje).
- Fizičke osobe koje temeljem Programa zapošljavanja, poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva i sprječavanja sive ekonomije u turizmu - "Poticaj za uspjeh" registriraju obrt za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u smještajnim objektima vrste: hoteli, pansioni, aparthoteli ili kampovi, kapaciteta ne većeg od 40 soba ili 20 apartmana ili 100 kamp jedinica.

OBRT I TRGOVAČKO DRUŠTVO – USPOREDBA

Prednosti obrta:

- jeftino i brzo osnivanje;
- mogućnost podizanja novca sa žiro računa bez pravdanja u trenutku podizanja za razliku od poslovanja putem tvrtke;
- jednostavnije knjigovodstvo, što prepostavlja i niže cijene knjigovodstvenih usluga;
- PDV se plaća samo onda kada je zaista i naplaćen od kupaca;
- jeftinije i lakše mijenjanje podataka (promjena adrese, djelatnosti i sl.);
- jeftino i brzo zatvaranje obrta.

Mogući nedostaci obrta:

- plaćanje obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno bez obzira što ste možda stalno zaposleni negdje drugdje;
- odgovorate cijekupnom imovinom;
- plaća vlasnika obrta se ne isplaćuje, može se isplati akontacija dohotka (time je upitna kreditna sposobnost);
- plaćanje većeg poreza, jer se plaća po poreznim stopama u rasponu od 15 do 45 posto (kao i plaća),
- nemogućnost obavljanja nekih djelatnosti za koje je obavezna odgovarajuća stručna spremna (vezani obrti, povlašteni obrti);
- članstvo u Hrvatskoj obrtničkoj komori obavezno je za sve obrtnike prema članku 67 Zakona o obrtu (Narodne novine 49/03), kao i plaćanje komorskog doprinosa. Svaki obrtnik obavezan je plaćati dvije vrste komorskog doprinosa, komorski doprinos u paušalnom iznosu i komorski doprinos od dohotka ili dobiti

OPIS	OBRT	TRGOVAČKO DRUŠTVO
Temeljni kapital	Nema	20.000,00 kuna za d.o.o. 200.000,00 kuna za d.d.
Troškovi osnivanja	cca 500,00 kuna	cca 6.000,00 kuna
Vrijeme potrebno za otvaranje/osnivanje	Obično od 1 do 3 dana, a maksimalno 15 dana	40 dana
Mjesto registracije	Nadležni ured državne uprave u županiji ili Gradu Zagrebu	Trgovački sud
Odgovornost	Cjelokupnom imovinom obrtnika	Visinom temeljnog kapitala
Knjigovodstvo	Jednostavno knjigovodstvo u skladu sa Zakonom o dohotku	Dvojno knjigovodstvo po Zakonu o računovodstvu
Članstvo u Komori	Hrvatska obrtnička komora	Hrvatska gospodarska komora
Djelatnosti	Sve dopuštene gospodarske djelatnosti	Sve dopuštene gospodarske djelatnosti
Porezne stope	progresivna 15%, 25%, 35%, 45% (ovisno o visini dohotka)	20%
Zaposleni	Nema ograničenja	Nema ograničenja
Plaćanje poreza na dodanu vrijednost		Izdani račun
Sudjelovanje u radu članova obitelji (bez ugovora o radu)	da	ne
Mogućnost privremene obustave rada do 1 godine	da	ne

u iznosu od 0,40 posto. (na temelju članstva mjesecno besplatno dobivate „Obrtnički list“).

ZATVARANJE OBRTA - KAKO I GDJE SE ZATVARA OBRT?

Županijski ured za gospodarstvo, odnosno ured Grada Zagreba, koji izdaje obrtnicu, vrši i odjavu obrta, točnije - rješenjem utvrđuje prestanak obrta i po pravomoćnosti rješenja briše obrt iz Obrtnog registra. Prestanak obrta utvrđuje se danom navedenim u odjavi, koja se podnosi Uredu za gospodarstvo, odnosno Uredu Grada Zagreba (čl. 36. i 37. Zakona o obrtu - NN 49/03, 68/07 i 79/07). Tijekom podnošenja zahtjeva za odjavu obrta obrtnik je dužan priložiti obrtniku. Obrt se ne može odjaviti unatrag, osim ako je obrtnik ostvario pravo na invalidsku mirovinu, stoga se prestanak obrta odjavom utvrđuje danom pravomoćnosti rješenja o ostvarivanju prava na invalidsku mirovinu. (čl 37, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu, NN 68/07), potvrdili su iz Hrvatske obrtničke komore.

PITANJA I ODGOVORI IZ MINISTARSTVA PODUZETNIŠTVA I OBRTA

P: Dobivaju li obrti OIB?

O: Obrti ne dobivaju OIB, ali se u okviru regalarskih podataka obrta evidentiraju podaci o OIB-u svih fizičkih osoba koje se upisuju, bilo da se radi o vlasnicima obrta, ortacima, poslovođama ili stručnim osobama.

P: Moraju li članovi obitelji koji pomažu u obavljanju obrta biti u radnom odnosu?

O: Članovi porodičnog domaćinstva (u smislu Zakona o obrtu to su: bračni drug, djeca, roditelji, usvojenici i usvojitelji, pastorčad i osobe koje je obrtnik dužan uzdržavati) mogu pomagati u obavljanju obrta, a da pritom ne moraju biti u radnom odnosu (članak 29. Zakona o obrtu). Radeći na taj način ne ostvaruju nikakva prava (ni na zdravstveno ni na mirovinsko osiguranje). Pomaganje u obrtu znači raditi povremeno kao ispoć, a ne trajno obavljanje dijela djelatnosti obrta.

P: Mogu li umirovljenici obavljati obrt?

O: Umirovljenici mogu obavljati obrt, no u slučaju vođenja obrta, mirovina će im biti stavljena u mirovanje. Korisniku mirovine koji se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza osiguranja, isplata mirovine se obustavlja. Iznimno, korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ne obustavlja se isplata te mirovine (članak 90. stavak 3. i 4. Zakona o mirovinskom osiguranju NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04). Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu (NN 68/07) koji je stupio na snagu 10. srpnja 2007. dodani su članci 1. b, 1. c i 1. d, koji uređuju obavljanje djelatnosti kao domaće radinosti ili kao sporednog zanimanja na način koji pogoduje umirovljenicima. Umirovljenici obavljanjem domaće radinosti ili sporednog zanimanja ne uspostavljaju svojstvo osiguranika u obveznom mirovinskom osiguranju te im se ne obustavlja isplata mirovine.

P: Mogućnost obavljanja određenog obrta u stambenom prostoru?

O: U stambenim prostorima može se obavljati kao obrt ona djelatnost koju je propisao ministar nadležan za obrt, koji je propisao i uvjete pod kojima se ona može obavljati. Ova problematika propisana je Pravilnikom o obrтima koji se mogu obavljati u stambenim prostorijama (NN 101/95).

NAPOMENA: Postupak otvaranja obrta u različitim gradovima može se razlikovati u nekim koracima. S obzirom na to da je prilikom osnivanja obrta potrebno više informacija o mogućnostima, udovoljavanju traženih uvjeta i drugo, iz HITRO.HR-a savjetuju da se prvenstveno obratite Službi za gospodarstvo u Uredu državne uprave u kojoj je moguće dobiti više detaljnih informacija u vezi otvaranja obrta ili najbližem uredu servisa HITRO.HR.

Zlatko Tomljanović, dr. vet, med,
Hrvatska poljoprivredna komora,
Stručni savjetnik za pčelarstvo

Hrvatsko pčelarstvo i RH (4. dio) Razmišljanja o medonosnim pašama u RH

Ovaj članak pišem u trenucima (23. travanj) kada se mnogi pčelari u RH pitaju gdje odvesti pčele na svibanjsku pašu. Dalmatinski izvori javljaju, nakon zadovoljavajućeg badema i ružmarina, da tilovina „sramežljivo medi“, vjerojatno zbog *čudnovatog travanjskog vremena*, a kadulja (ovisno o lokaciji) ipak ima/nema tako lošu prognozu kao što se činilo prije mjesec dana. Na pojedinim lokacijama ima nešto populjaka i ako posluži vrijeme - *kadulja bi mogla dati neko vrcanje*. Pčelari iz Metkovića me pak uvjeravaju da bi mandarina trebala biti solidna i dati barem od 10 do 15-ak kilograma meda po košnici.

Što se trenutno događa na kontinentu? Pčelari sele košnice na uljanu repicu i nadaju se da će se vrijeme barem malo stabilizirati. Pritom sumanuto obilaze mjesta gdje bagrem tradicionalno dobro medi, pokušavajući se uvjeriti u razmjere štete koje je počinio nedavni mraz na populjke bagrema. Situacija nije ružičasta i ovog svibnja će vrcanje bagremovog meda biti prilično zamršena misija. Također *niti amorfa nije mogla izbjegći travanjski mraz*, ali me pčelari uvjeraju da će se ona ipak oporaviti. No, pitanje je kako će biti vrcanje, a i spoznaja da *amorfa* voli vodu, koja se sada nalazi na suhom terenu zabrinjava pčelare još više. Također, moramo razumjeti pčelare i njihovu bojaznost da bi se mogla ponoviti prošlogodišnja katastrofalna suša tijekom ljetnih mjeseci, što bi pčelare ekonomski iscrpilo zbog kupovine znatno većih količina šećera za prihranu pčela, a pčelinje zajednice gurnulo u nepovoljno biološko – uzgojno stanje. Međutim, mi znamo da i u normalnim pčelarskim godinama većina pčelara s područja Istre, Hrvatskog primorja i Dalmacije zbog nedostatka kvalitetne ispaše sredinom lipnja seli svoje košnice na područje Like i Gorskog kotara, a pčelari koji ih ne sele moraju prihranjivati pčelinje zajednice. Stoga je otežana procjena jačine proizvodnih i pomoćnih zajednica koje tijekom srpnja i kolovoza ostaju na području Dalmacije. Kada tome pridodamo *čudnovato medenje kestena* prošle godine (hladne noći), mimoilaženje pčelara i struke u vezi hibrida sunckret-a te osrednju *zlatospipku* i *vrijesak*, dolazimo do stupnja kada više *ne možemo stajati sklopjenih ruku*, nego treba razmotriti sve činjenice i upitati se što i kako možemo pomoći da hrvatski pčelari imaju na raspolaganju više medonosnih paša na određenom području u određeno vrijeme.

Rješenje pronalazimo u političkom (brzom) ili/i stručno-znanstvenom (dugotrajnjem) promišljanju razvoja naših medonosnih paša. Brzo (političko) djelovanje se ogleda u razmišljanja da sljedeće godine dolaze lokalni izbori. Mnogi gradonačelnici ili načelnici općina spominju održivu poljoprivredu kao mantru, pokušavajući u tu priču ugurati razli-

ZAPUŠTENO ZEMLJIŠTE, FOTO:WWW.POLJOPRIVREDNI-FORUM.COM

čite projekte zaštite prirode. Uvjeren sam da će *održiva poljoprivreda* biti najčešće rabljen termin u predizbornoj kampanji sljedeće godine. No, istovremeno, mnogi gradovi i općine se guše u neobrađenom i zapuštenom poljoprivrednom zemljištu bez programa i ideja kako osmislići neku proizvodnju i iskoristiti zemljište. Međutim, dobro je poznata sintagma da je *zemlja bogatstvo ako je obradujemo, a ogroman teret ako je zapuštena*. Također, lokalna samouprava, u pravilu, posjeduje *laganu mehanizaciju* (traktori, malčeri, kosilice) i plaćenu radnu snagu (komunalne službe) s kojima bi dosta lagano mogla pokrenuti stvarni projekt *održive poljoprivrede*. Možda za početak - na simboličnoj razini (na svega 1 do 2 hektara), a kasnije osmislići stručni plan i program održivog razvoja. Gdje se u toj priči mogu pronaći pčelari? Kao i uvek, pčelari mogu/moraju biti predvodnici u takvim promišljanima. *Hrvatski pčelarski savez bi zajedno s županijskim pčelarskim savezima ili pojedinačnim pčelarskim udrušgama trebao pokrenuti inicijativu gdje bi se sa lokalnom samoupravom potaknulo pitanje krčenja zapuštenog zemljišta i sadnja medonosnog bilja*. Zar bi zaista bio veliki problem pročelnicima za poljoprivredu (županija, gradova ili općina) i njihovim suradnicima zasijati faceliju barem na 1 do 2 hektara zemljišta koje stoji zapušteno? Naravno da im ne bi to bio problem. Štoviše, mislim da bi to objeručke prihvatali kao odličnu ideju za predizborne sloganе. Korist za pčelare? Neprocjenjiva. Posebice ako bi se radilo o kulturama koje cvatu u periodu kada u određenom kraju nema kvalitetne medonosno – peludne paše.

Drugi, složeniji i dugotrajni pristup uključuje jaču znanstveno – stručnu angažiranost. Tu nam mogu poslužiti mađarska iskustva čiji su agronomi razvili različite kultivare bagrema i na taj način značajno smanjili moguće štete od smrzavanja jer neki kultivari cvjetaju sredinom lipnja. Razumljivo da je opasnost od mraza u svibnju ipak manja nego u travnju. Treba

podsetiti da je bagrem najvažnija medonosna biljka u Mađarskoj s godišnjom proizvodnjom od oko 20 do 25.000 tona meda. Također, možemo promotriti izraelski model i možda dobiti odgovor na koji način promišljati razvoj medonosnih paša. Na području današnjeg Izraela je sve do 30-ih godina prošlog stoljeća bila prisutna samo pčela *Apis mellifera syriaca*. Iako se pojavljivala kao jedan od važnijih oprasivača, *A. m. syriaca* će zbog slabe produktivnosti i agresivnosti polagano biti potiskivana od talijanske pčele *A. m. ligustica*. No, *A. m. syriaca* će se zadržati u pčelinjacima pojedinih pčelara sve do 1983. godine. Te godine se u Izraelu pojavljuje varooza koja u brišućem letu uništava sve divlje i autohtone pčele. Osnivanjem države Izrael, krajem 40-ih godina prošlog stoljeća, počinje intenzivna poljoprivredna proizvodnja i Izrael se suočava s planskim uništavanjem prirodne divlje flore, ali i mnogih citrusa. Situacija postaje još dramatičnija jer izraelski pčelari shvaćaju da tijekom ljeta, jeseni i rane zime nemaju medonosnih paša za svoje pčelinje zajednice. Pčelarstvo je ugroženo i treba hitno nešto izmjeniti. Izraelski znanstvenici i stručnjaci počinju razmišljati (od 1975. godine) što posaditi kako bi zamijenili uništenu prirodnu floru i nekadašnje citruse. Glavna nit vodilja je produžiti period prirodnog cvjetanja u Izraelu s nekim nektarnim biljkama koje će cvasti u periodu ljeta, jeseni i rane zime. Letvicu podižu jako visoko i daju se u potragu za biljkama koje će biti prikladne za pčelinje zajednice u pogledu veličine, boje i orientacije, bogatstva nektara i peluda, mogućnosti da te biljke mogu raditi dovoljnu sjenu, odnosno prirodni hlad, te da mogu biti korištene u ornamentici. Što su napravili? Posadili su tisuće različitih vrsta biljaka i promatrali su period njihove cvatnje u određenom području, kao i sposobnost biljaka da budu dovoljno privlačne za pčele. Istraži-

vali su sastav nektara i njegovu vrijednost za pčelinje zajednice. Sakupljali su sjemenke i radili istraživanja u vezi uzgojnog programa tih biljaka u različitim područjima. U konačnici su došli do spoznaje da australsko drvo *eukaliptus* daje najbolje rezultate u mediteranskom i pustinjskom dijelu Izraela. Različite vrste eukaliptusa su se pokazale kao odličan izvor nektara i peluda kroz cijelu godinu i time bitno pridonijele održivosti izraelskog pčelarenja.

Što kazati na kraju? Jednadžba je uvijek jednostavna. Razborite ideje traže razborite i smirene ljude. HPS mora dati inicijativu, struku i znanost se moraju uključiti, a država financijski pomoći. Novci postoje i ne bi ga smjeli nerazborito trošiti na besmislene mjere i projekte, već dugoročno promišljati kako pomoći pčelinjim zajednicama i pčelarima. Tu ne smijemo zaboraviti da bi isti model mogli koristiti pri sadnji sofore, kelarterije, uljane repice, heljde, evodije i facelije, pa čak i eukalip-tusa, na različitim područjima RH.

POLJE HELJDE, FOTO:WWW.POLJOPRIVREDNI-FORUM.COM

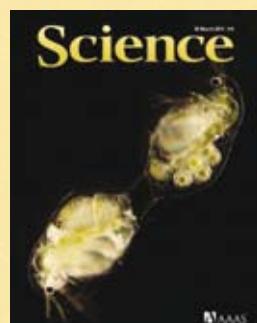

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Europska komisija istražuje utjecaj pesticida na pčele

Europski ombudsman¹ Nikiforos Diamandou pokrenuo je krajem travnja istragu o tome - je li Europska komisija dovoljno razmotrila nove znanstvene dokaze o povezanosti nekih pesticida s izumiranjem pčela. Naime, najnoviji rezultati istraživanja o utjecaju vrlo niskih koncentracija pesticida na pčele i bumbare, objavljeni prošlog mjeseca u časopisu *Science*, dokazuju da sistemski insekticidi - uobičajena sredstva za zaštitu usjeva, neizravno štete ovim važnim oprasivačima.

Nikiforos Diamandou otvorio je istragu nakon pritužbe austrijskog ombudsmana da Europska komisija nije razmotrila nove dokaze o ulozi neonikotinoida u izumiraju pčela. Prema njegovu mišljenju, Komisija bi trebala uzeti u obzir nove znanstvene dokaze i poduzeti odgovarajuće

¹Institucija Europskoga ombudsmana (European Ombudsman) stvorena je Ugovorom iz Maastrichta. Ombudsman je osoba koja djeluje kao posrednik između građana i vlasti Europske unije. Ovlašten je primati i istraživati pritužbe svih građana Unije, te svih fizičkih i pravnih osoba koje imaju boravište u nekoj od država članica.

mjere - poput revizije autorizacije tih supstanci, stoji u priopćenju.

Ombudsman je zatražio od Komisije da do 30. lipnja objavi svoje mišljenje, nakon čega će objaviti svoje izvješće.

Iako Ombudsmanove preporuke nisu obvezujuće, ali ih europske institucije obično uvažavaju, Europska komisija odmah je zatražila od Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) da provede cijelovitu reviziju svih insekticida tog tipa te će na osnovi njezinih zaključaka poduzeti odgovarajuće mjere.

Europski parlamentarac Paolo de Castro, predsjednik Vijeća za poljoprivrednu i ruralni razvoj,

kazao je da će nakon donošenja propisa o zaštiti pčela i drugih oprašivača postojati osnova za konkretne preporuke državama, ali da do tada sve ostaje na nacionalnim vladama.

NEONIKOTINOIDI ŠTETE PČELAMA I BUMBARIMA

Neki od najčešće korištenih pesticida u poljoprivredi ubijaju pčele narušavajući njihovu sposobnost letenja i smanjuju broj pčelinjih matica, smatraju znanstvenici iz Velike Britanije i Francuske koji su proučavali utjecaj neonikotinoida koji se koriste na farmama i vrtovima u više od stotinu zemalja.

Tim iz Velike Britanije je zaključio da pesticidi uzrokuju pad brojnosti pčelinjih matica za 85 posto, dok je skupina znanstvenika u člancima objavljenima u časopisu **Science** napomenula da opadanje pčelinjih zajednica u mnogim zemljama uzrokuje manje prinose, što direktno šteti ekonomiji. Naime, samo u Velikoj Britaniji godišnji prihodi od oprašivanja iznose 430 milijuna funti.

A osim u europskim zemljama, i u SAD-u su zabilježena uginuća pčelinjih zajednica, točnije - sindrom poznatiji pod nazivom **CCD** (*Colony Collapse Disorder*) – kolaps pčelinjih zajednica, gdje se kao uzroci navode bolesti, nametnici, smanjenje broja paša, pesticidi ili kombinacija svega navedenog.

NEONIKOTINOIDI

Znanstvenici koji su objavili dva rada u časopisu **Science** ispitivali su utjecaj neonikotinoida na žitarice, uljanu repicu i suncokrete. Iako je uobičajeno da se kemikalije primjenjuju na sjemenu prije sadnje, kako se biljka razvija pesticidi postaju zastupljeni u svim njezinim dijelovima, uklanjajući štetočine - kao što su lisne uši. Međutim, insekticidi također ulaze u nektar i pelud, te na taj način mogu utjecati na pčele.

Stručni tim sa **Sveučilišta u Stirlingu** iz Velike Britanije, predvođen **Penelope Whitehorn** i **Davidom Goulsonom**, dokazao je da i izlaganje bumbara (*Bombus terrestris*) neonikotinoidima dovodi do drastičnog gubitka njihovih matica i smanjivanja populacije, što bi moglo pojasniti i gubitke pčelinjih zajednica.

Nekoliko pčelinjih zajednica hranili su peludom i šećernom vodom koja je sadržavala određene doze neonikotinoida imidakloprida, dok su drugim zajednicama davali prirodnu hranu. Zatim su sve zajednice premjestili na pašu.

Nakon šest tjedana pokazalo se da su zajednice koje su bile izložene pesticidima izgubile na težini, pa se pretpostavlja da su radilice donijele manje hrane u košnicu. Ali najdramatičniji utjecaj pesticida na pčele ogleda se u proizvodnji matica, tvrde istraživači.

- Iako neonikotinoidi nisu jedini, najvjerojatnije su jedan od vodećih problema s kojima se danas susreću pčelinje zajednice, mišljenja je voditelj znanstvenog tima **Dave Goulson** koji je naglasio da su ovi rezultati istraživanja razlog za zabrinutost te da se treba povećati pritisak na poboljšanje ispitivanja i regulaciju uporabe pesticida.

- Smatram da bi se pesticidi trebali oprezniji koristiti. Međutim, da se neonikotinoidi svugdje u svijetu zabrane, pčelinje zajednice bi i dalje imale problema s patogenima, nametnicima, prekomjernom uporabom bilo kojeg kemijskog sredstva, kao i drugim stresorima, ustvrdila je entomologinja sa **Sveučilišta u Illinois-u May Berenbaum**, vodeća američka znanstvenica za istraživanje CCD-a.

Ivana Berg-Divald

Vedran Lesjak,
urednik časopisa
Hrvatska pčela i
pčelar hobist

Druga nacionalna konferencija o sigurnosti pčelinjih proizvoda

Uopatiji je 13. travnja drugu godinu za redom održana *Nacionalna konferencija o sigurnosti pčelinjih proizvoda*. Kako je obećano prošle godine, te kako je tada idejni začetnik dr. sc. Dražen Lušić i rekao: „Ovo je tek početak“, obećanje je i održano. Glavni organizator - Katedra za zdravstvenu ekologiju Medicinskog fakulteta u Rijeci sa suoorganizatorima Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Udrugom za promociju i primjenu ekološke pčelarske elite „Biopčela“ te Centrom za brdsko planinsku poljoprivredu Primorsko-goranske županije u prekrasni ambijent Opatije i istoimenog hotela privukao je veći broj stručnjaka za sigurnost pčelinjih proizvoda i pčelara te zainteresiranih ljubitelja pčela i pčelarstva. Važnost ovog događaja prepoznata je i u Ministarstvu zdravlja Republike Hrvatske, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, Primorsko-goranskoj županiji, a veliki doprinos i značaj skupa dali su i Hrvatsko apiterapijsko društvo, Hrvatski pčelarski savez, Pčelarska udružba „Učka“ te Turistička zajednica Grada Opatije.

KONFERENCIJSKA DVORANA HOTELA OPATIJA

Cilj Konferencije bio je dati stručni uvid i mišljenje zdravstvenog aspekta pčelinjih proizvoda o kojema se mnogo piše, ali rijetko sa stručne razine, te da se postave smjernice za bolji zakonodavni i proizvodni dio pčelarstva.

Nakon uvodnih i pozdravnih govora organizatora i gostiju, uvodno predavanje kao osvrt na novo osnovano *Hrvatsko apiterapijsko društvo* dao je njegov predsjednik dr. sc. Dražen Lušić, koji je prisutne upoznao sa ciljevima i djelatnostima kojima će se Društvo u budućnosti baviti.

Budući da je ova konferencija i bila o sigurnosti pčelinjih proizvoda tako je i logično da se počelo s predavanjem pod nazivom: „Sigurnost i nesigurnost meda“, koje je održao mr. sc. Marijan Katalenić iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz Zagreba. Upoznao je prisutne s općim problemima u pre-

DR. SC. DRAŽEN LUŠIĆ

hrambenoj industriji, a tako i pčelarstvu, navodeći da sigurnost meda prvenstveno ovisi o uvjetima okoliša, bolestima pčela, pčelarima, ali i o propisima koji definiraju pčelinje proizvode prema sastavu i dopuštenim količinama nepoželjnih tvari u njima.

Iako Konferencija ima predznak *nacionalna*, važno mjesto na njoj su našli i stručnjaci iz Slovenije i Italije, pa je tako mr. sc. Mojca Korošec s Biotehničkog fakulteta u Ljubljani održala za nas u Hrvatskoj, kao zemlji koja će za godinu dana ući u Europsku Uniju, vrlo zanimljivo predavanje na temu „Autentičnost meda u svjetlu EU zakonodavstva“.

MR. SC. MOJCA KOROŠEC

Na Konferenciji je zaključeno da se veća pažnja mora posvetiti propolisu i dati unificirani recept pčelarima da se postigne određeni standard. Na raspravu koja je dovela do tog zaključka okupljene je potakla dr. sc. Polone Jamnik, također s Biotehničkog fakulteta u Ljubljani koja je u svom predavanju - „Učinci propolisa na stanice kvasca“ iznijela podatke njihovog istraživanje u kojemu su u laboratoriju nastojali dobiti pozitivan učinak propolisa, odnosno njegovih komponenti na razvoj stanica kvasca.

Veliki problem pčelarstva je needuciranost pčelara što još uvijek ima za posljedicu korištenje antibiotika, iako su oni već dosta godina zabranjeni. Na taj problem u svom predavanju o antibioticima u medu u Republici Hrvatskoj upozorila je prof. dr. sc. Nada Vahčić s Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu. Govorila je o istraživanju u kojem su ispitivali raspadanje različitih vrsta antibiotika dodanih u med, te o mogućim opasnostima konzumacije meda s ostacima antibiotika.

Teški metali su jedan od glavnih zagađivača okoliša, stoga je logično da se njihova količina prati i u medu i propolisu. Vrlo zanimljivo predavanje na tu temu održao je mr. sc. Dario Lasić iz Zavoda za javno zdravstvo „Andrija Štampar“ iz Zagreba. Iznio je podatke analize teških metala, olova, kadmija, nikala i cinka koji su u nekim uzorcima hrvatskih propolisa bili alarmantno visoki te smatra da bi trebalo uspostaviti sustavnu kontrolu pčelinjih proizvoda na promatrane komponente. Vrlo zanimljiv podatak koji je zainteresirao okupljene je - da je puno više teških metala bilo u nativnom (u krutom stanju) propolisu negu u alkoholnoj tinkturi, pri čemu je za pretpostaviti da su teški metali ostali u talogu.

Ekološka poljoprivreda, pa tako i ekološko pčelarstvo, poprimaju sve veći prostor u svijetu. Da bi to bilo moguće ekološka proizvodnja regulirana je strogim proizvodnim standardima o kojima je govorio Ranko Tadić iz Zadruge AgriBioCert, certifikacijskog pravnog subjekata u Hrvatskoj.

Važnost čistoće voska kao skladišta meda objasnio je dr. Gian Luigi Marcazan s CRA-API iz Bologne (Italija). Veliki problem voska je kontaminacija teškim metalima, akaricidima, antibioticima i drugim

DR. GIAN LUIGI MARCAZAN

nepoželjnim supstancama - za koje se smatra da iz voska mogu završiti u medu te kao takvog učiniti ga potencijalno opasnim za konzumaciju.

O ekološkoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj, odnosno o pojmu „**infrastruktura kvalitete**“ - što se odnosi na pouzdanost i sigurnost, proizvoda i usluga, zaštitu okoliša i ljudi, govorio je dr. sc. Zdenko Franić iz Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada iz Zagreba. Objasnio je zakonski okvir vezan uz ekološko pčelarstvo te je govorio o „**codexu alimentariusu**“ za med - koji specificira osnovni sastav meda i čimbenike njegove kvalitete.

Cjelodnevni stručni program i kratko koncipirana predavanja dala su dovoljno vremena i mogućnosti za brojna pitanja i razvijanje vrlo zanimljivih rasprava.

Marljivim organizatorima, ali i predavačima, treba čestitati na uloženom trudu te nadati se da ćemo se i dogodine susresti na istom mjestu i razmjeniti brojne zanimljive spoznaje iz svijeta pčelarstva.

SUDIONICI DRUGE NACIONALNE KONFERENCIJE O SIGURNOSTI PČELINJIH PROIZVODA

Matija Bučar, prof,
pčelar iz Petrinje

Grašar (*Coronilla L.*)

Grmoliki grašar (*Coronilla emerus L. subsp. *emeroides* Biss. et Spruner*) je snažan lisnat grm, uspravnih i vtipkih grana. Kora je mladih izdanaka zelena, a kasnije zelenosiva. Listovi su neparnoperasti, sastavljeni od 5 do 9 naopakojastih, svijetlozelenih lisaka. Cvjetovi su „leptirastog“ oblika karakterističnog za mahunarke, skupljeni u štitasti ili gronjasti cvat na dugoj peteljci. Vjenčić je žut, dok su čaške maslinastozelene, kratkih zubaca. Zastavica je naopakojasta, jako savijena prema gore, često sa crvenim šarama. Lađica je također savijena prema gore, a ima dugi i tupi kljun. Mahune su tanke, viseće, sivozelene bez uočljivih šavova.

Grmoliki grašar je ukras kamenjara: gariga i makinja, koja svojim rascvjetalim žutim grmovima nagoještava buđenje biljnih zajednica koje su utonule u sivilo okoliša. Dok sam obilazio Dalmaciju od Makarske do Cavtata (od 29. ožujka do 3. travnja 2012.) u to vrijeme je cvalo još nekoliko izuzetno zanimljivih medonosnih biljaka: divlja kruška (*Pyrus pyraster*), krušvina (*Pyrus amygdaliformis*), lemprika (*Viburnum tinus*), tilovina (*Petteria ramentaceus*), bodljikava kapinka, jestivi čepljez, žuta zlatoglavica, mlječike i druge zeljaste biljke. Nažalost, nemam tehničke mogućnosti za panoramske snimke pa našim čitateljima ne mogu dočarati svu ljepotu koji ostavlja krajolik u kojem se izmjenjuje nekoliko intenzivnih žutih i bijelih boja cvjetova spomenutih biljaka na podlozi krša. Na istom staništu iz kamenih gromada raste endemska trnovita mlječika (*Euphorbia spinosa*) prepuna pčela na kojoj se caklila medena rosa (nektar) što ga je pčelama podarila ova biljka. Od rijetkog medonosnog drveća cvao je brijest, drijen,

maklen, a uz okućnice i u parkovima lovor višnja, judino drvo, lovor, trešnja, višnja i kruška na kojima je također bilo mnogo pčela.

Uz obradive površine, puteve i u prirodnom okruženju procvalo je još desetak zeljastih biljaka (uglavnom iz porodice glavočika i krstašica) koje su pčele posjećivale.

Krilastopodni grašar (*C. vaginalis L.*) također je tipična biljka krša. Vjenčić je jarkožute boje, a kasnije zelenkast, sa crvenosmeđom šarom. Cvate u lipnju i srpnju.

Rod Grašar izuzetno je zastupljen u zajednicama koje su nastale degradacijom listopadnih šuma i šikara hrasta medunca i bijelog graba. Najveće sajstotine nalaze se na južnim padinama Velebita, Istre, Sjevernom, Srednjem i Južnom primorju.

Promjenjivi grašar (*Coronilla varia L.*) višegodišnja je zeljasta biljka, duge, polegnute ili uspravne stabiljike izmjeničnih listova. Cvjetovi su skupljeni u štitasti cvat na dugim cvjetnim stakpama u pazušcu listova. Zastavica je ružičasta, krilca i lađica su bijeli. Lađica je na vrhu tamnocrvena. Promjenjivi grašar vrlo je raširen u kontinentalnoj Hrvatskoj. Ova lijepa medonosna biljka raste na suhim i brdskim livadama, šumskim čistinama i među grmljem, gdje ponekad zauzme i veće površine.

Grmoliki grašar cvate od ožujka do svibnja, krilastopodni u lipnju i srpnju, a promjenjivi od svibnja do kolovoza. Daju dosta nektara, ali malo peluda. Vrlo su značajne za razvoj pčelinjih zajednica, ali i kao livadna paša.

Skupština udruge pčelara „Hrvatsko zagorje“

Pčelari udruge „Hrvatsko zagorje“ iz Zaboka održali su 23. ožujka 2012. godine redovnu godišnju Skupštinu.

Skupštini je prisustvovalo osamdeset članova Udruge i gosti: zamjenica župana Krapinsko-zagorske županije Sonja Borovček, Nevenka Gregurić iz Grada Zaboka, Vedran Lesjak ispred HPS-a i gosti iz udruga: „Nektar“ iz Konjčine, „Gaj“ iz Mača, „Krapina“ i „Kvirin Broz“ iz Klanjca.

Prije trideset i sadam godina, kada se udruga osnovala, imala je samo 22 člana i oko 200 košnica, a danas je udruga „Hrvatsko zagorje“ prepoznatljiva po pčelarima koji zajedno posjeduju više od 15 selečih kontejnera. Članovi udruge danas pčelare sa više od 4 500 košnica od kojih je oko 4 000 LR, a svoje košnice sele po čitavoj Hrvatskoj. Mogu se povhaliti i da su među prvima koji su svoje pčele vozili na zimovanje u Dalmaciju. U Udrudi imaju 3 registrirana uzgajivača selekcioniranih matica, od kojih su

dvojica dugogodišnji uzgajivači i slobodno možemo reći - pioniri selekcijskog uzgoja matica u Hrvatskoj, rekao je u svom izvještaju predsjednik udruge Drago Jureša. Da su dobro organizirani govori i podatak da godinama organiziraju zajedničku nabavu satnih osnova, košnica, šećera, ambalaže i drugog. Povodom toga organizirana je i podjela zahvalnica zaslužnim članovicima Udruge.

Njihovi pčelari nastupaju na brojnim pčelarskim manifestacijama i ocjenjivanjima meda gdje redovito osvajaju najviša odličja, što je znak sustavnog rada vodstva i želje za educiranjem među njihovim članstvom.

Nadajmo se da će i druge udruge prepoznati važnost dobre organizacije, a udrizi „Hrvatsko zagorje“ jedino možemo poželjeti da tako nastave s radom jer rezultati govore dovoljno sami za sebe.

Vedran Lesjak

Milivoj Kačar - nekad i danas

Osječanin Milivoj Kačar rođen je davne 1919. godine i vjerojatno je najstariji pčelar u Hrvatskoj, kako po godinama života tako i po godinama pčelarskog staza jer je još 1947. godine počeo pčelariti, kako nam je u razgovoru rekao, na jedan poseban način.

- Rodio mi se prvi sin Željko, a moj punac koji je bio pčelar, donio je iz mjesta Miljavci (selo kod Slatine) na babinje jednu pčelinju zajednicu u pletari. I tako sam ja od te godine postao pčelar. Već sam prve godine od pletare dobio tri roja. Sljedeće godine upoznao sam pčelara koji je imao 20 AŽ košnica smještenih u paviljon, što se meni jako svidjelo, prisjeća se Milivoj Kačar koji se 1948. godine izuzetno zainteresirao za pčelarstvo. Naime, iste te godine počeo je pčelarski tečaj u pčelarskoj zadruzi u Radićevoj ulici u Osijeku, a budući da je bio zainteresiran za savladavanje pčelarske teorije, to je primjetio tadašnji upravitelj zadruge Vinkler koji mu je preporučio da kupi kompletan pčelinjak od poznatog pčelara Fligića.

- Kažem upravitelju, pa nemam ja te novce, a ovaj mi odgovori: ti si vrijedan, mlad i perspektivan pčelar, a što se tiče plaćanja pčelinjak ćeš otplatiti u medu. Tako sam ja postao za ondašnje doba već pravi pčelar sa 60 pčelinjih zajednica. Godina je bila odlična i stvarno sam otplatio pčelinjak u medu i još mi je ostalo nešto sitno. I tako već pune 62 godine uvijek imam oko 60 zajednica, koje su mi onda, a i sada mi čine zadovoljstvo, priznaje Kačar koji je, iako ga „tiskaju godine“, zadovoljan i ponosan što za nasljednika ima unuka Darija i njegovu suprugu Paulu – koji su zbog

KAČAR (DRUGI S DESNA) NA NEDJELJNOJ KAVI S PČELARIMA

MILIVOJ KAČAR VODI EVIDENCIJU ZA SVAKU KOŠNICU

krize postali pčelari, a on im savjetuje što, kako i kada treba napraviti na pčelinjaku jer pčele ne trpe „aljkavost“, tipa - sutra ču, pojašnjava Milivoj.

SELEĆE PČELARSTVO

- Do 1991. godine imao sam pčelarsku prikolicu, koja je ostala u Vojvodini na suncokretovoj paši, a tamo su svi seleći pčelari odlazili u Banat jer je teren bio odličan za suncokret, vrcalo se 50 i više kilograma meda. Doduše, to su bila dobra vremena, dok nije bilo varoe, herbicida, pesticida..., pojašnjava ovaj dugogodišnji pčelar koji je već 1994. godine kupio kamion FAP furgon i preuredio ga u specijalno vozilo za prijevoz pčela, na kojem je smješteno 50 AŽ košnica +12 AŽ nukleusa osmica i prostor za vrcanje.

ZIMSKI RADOVI

Milivoj Kačar smatra da pčelar i u zimskim mjesecima ima pčelarskih radova, ali u radionici.

- Završetkom pčelarskih radova, prvo pretopim sače i promijenim ga u satne osnove, zatim si dam truda: stare okvire očistim, dezinficiram kuhanjem u vodi u koju stavim 3 posto kaustične sode ili let lampom ispalim cijeli okvir, jednostavno rečeno - okvir dezinficiram. Zatim uvlačim žice u okvire, utapam satnu osnovu i čekam proljeće. U zimskim mjesecima obiđem pčelinjak da vidim što ima novog oko pčelinjaka, a ako padne dosta snijega, isto sa leta očistim - da pčele imaju dovoljno zraka. Ako je vrijeme toplo ili hladno, pčelinja zajednica ima potrebu za većom potrošnjom meda, stoga u takvim godinama (a to može biti i ova) dodajem pogaću koju kupujem u pčelarskoj trgovini. Može se dogoditi da pčelinja zajednica nema dovoljno meda u plodištu, a pogaća ipak može spriječiti da zajednica ne umre od gladi, iako to ne mora uvijek biti tako, savjetuje iskusni pčelar Kačar te opisuje radove koje obavlja na pčelinjaku.

- Proljetni radovi kod mene počinju početkom mjeseca ožujka, ako je lijepo vrijeme, i ako postoji mogućnost pčelinjim zajednicama dodajem sirup u omjeru 1:1. Sirup pripremam tako da u vrelu vodu ulijevam šećer, koji odstoji 24 sata. Kada nastane gusta ljepljiva masa, takav sirup ulijevam u hranilice, u početku samo 2 decilitra zbog potrebe tekućine u pčelinjoj zajednici, a najviše zbog toga što matica svakim danom nese sve više jajašaca, dok pčele u košnici imaju potrebu za većom proizvodnjom hrane za hranjenje ličinki. Može biti lijep i sunčan dan, ali vjetrovit, pa ako pčele idu izvan košnice po vodu mogu stradati. Osim što dajem sirup, krajem ožujka čistim podnice, a u plodištu sa svake strane legla dodajem po izgrađeni okvir, kako bi pčele isti mogile pripremiti za maticu da može nesti, pojašnjava Milivoj kojemu je prva proljetna paša uljana repica:

- Dolaskom na pašu, peti dan postavim hvatače za cvjetni prah jer poznato je da uljana repica osim nektara, daje i obilje cvjetnog praha. Sakupljanjem cvjetnog praha pomogao sam matici da ima više prostora u plodištu za nesenje. Poslije uljane repice selim na bagremovu pašu, amorfu, suncokret i na kraju na zlatospipku u Baranju.

BORBA PROTIV VAROE

Dolaskom varoe na ove prostore, početkom 1980. godine, imao sam 50 posto gubitaka i mišljenja sam da nam pčele više nikada neće biti jake kao prije. Za tretiranje uvijek koristim samo provjerena sredstva jer treba dati i spriječiti na vrijeme ako hoćeš imati „dobre“ pčelinje zajednice kako bi u konačnici i imao neku finansijsku korist, smatra pčelar Kačar koji med obično prodaje na kućnom pragu. U ponudi ima propolis kapi i cvjetni prah, medu u saču i kremasti med. Jedan dio proda na veliko, ali samo sigurnim otkupljivačima. Osim toga, prisjetio se da prije nije bilo puno pčelarskih poduzeća i pčelarskih zadruga, dok danas, koliko on zna i prati tržiste, u Hrvatskoj postoji 40-ak otkupljivača.

Tekst i fotografije: Milan Kramer

U ZIMSKIM MJESECIMA SASTAVLJAJU SE NOVI I POPRAVLJAJU STARI OKVIRI

Izvještaj o radu pčelarske sekcije OŠ "Ivan Filipović" iz Velike Kopanice za 2011. godinu

U jesen 2010. godine uzimili smo 9 zajednica, a tijekom zime davali smo im pogače, čistili snijeg na pčelinjaku i uređivali naše prostorije. Sve zajednice su prezimile pa smo ih u proljeće detaljno pregledali, zatim smo sastavljali okvire, uvlačili žicu, utapali osnovu i pripremali se za rojenje i vrcanje.

Krajem veljače su ispred naše sekcije: dva učenika-pčelara, voditeljica sekcije i suradnik sekcije prisustvovali godišnjoj skupštini udruge „Zrinski“ u Slavonskom Brodu, gdje su pročitali izvještaj o našem radu u protekloj godini, koji je ujedno tiskan i u biltenu Udruge.

Imali smo dva prirodna roja - u svibnju i jedan početkom lipnja, a liječenje varooze proveli smo dva puta: 2. kolovoza smo u svaku zajednicu stavili letvice dobivene od Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Republike Hrvatske, a 3. prosinca sve zajednice smo tretirali oksalnom kiselinom.

Osim toga, dva puta smo i vrcali: 31. svibnja i 31. srpnja. Izvrcali smo ukupno 90 kilograma meda, od čega smo 74 kilograma prodali.

Tijekom ljeta ponovno smo pregledali sve zajednice, topili vosak u sunčanom topioniku, vrcali, točili med, prodavali te osvajali priznanja i medalje.

Na Ocjenjivanju kvalitete sortnih vrsta meda Republike Hrvatske za 2011. godinu u Osijeku - naš livadski med dobio je Srebrnu žlicu, a na Međupanijskom ocjenjivanju meda u Slavonskom Brodu, koje organizira pčelarska udruga „Zrinski“, naš livadski med dobio je *Diplomu zlatnog obilježja* sa 23 od 25 mogućih bodova.

Dva učenika – pčelara, voditeljica sekcije i suradnik sekcije su 22. listopada sudjelovali i na **Danima meda u Slavonskom Brodu**, koje na Korzu već drugu godinu organizira naša udruga „Zrinski“, gdje smo prodavali svoj med, a izložili smo fotografije i novija priznanja.

Prisustvovali smo i na **Katarinskom sajmu** 27. studenog 2011. godine, i to na dva štanda: na štandu učeničkih zadruga - s medom i fotografijama i na štandu naše Udruge na kojem su dežurali učenik - pčelar i suradnik sekcije.

Na Poljoprivrednom Fakultetu u Osijeku 8. listopada 2011. obilježena je 130. godišnjica časopisa „Hrvatska pčela“, pa je i naša sekcija sudjelovala na prigodnoj izložbi gdje su dva učenika – pčelara, voditeljica sekcije i suradnik sekcije fotografijama i dokumentima prikazali naš rad od 1875. do 2011. godine.

Sudjelovali smo u sastavu naše zadruge i na **Međupanijskoj smotri učeničkih zadruga u Černiku** gdje je učenik - pčelar je sastavljao okvire, uvlačio žici i utapao osnovu. Također smo u sastavu naše učeničke zadruge od 6. do 8. studenoga 2011. prisustvovali i **Smotri učeničkih zadruga Republike Hrvatske u Opatiji**. Pčelari su izlagali med, fotografije i priznanja, a učenik - pčelar je sastavljao okvire, uvlačio žicu i utapao osnovu.

U 2011. godini imali smo 2.590,00 kuna prihoda i 1.379,73 kuna izdataka, a u jesen iste godine uzimili smo 10 zajednica i 3. prosinca dali svim zajednicama po jednu pogaču.

Izvještaj pripremili:
Marko Crnolatac, učenik - pčelar
Ivan Vukovac, suradnik sekcije

Skupština UP Krapina

Udruga pčelara „Krapina“ je 17. ožujka održala 28. godišnju izbornu skupštinu u krapinskom restoranu „Pod starim Krovovima“.

Predsjednik udruge Damir Krog najsrdačnije je pozdravio tridesetak okupljenih članova i desetak gostiju, među kojima je bio i predsjednik Hrvatskog pčelarskog saveza Martin Kranjec, kao i predstavnici pčelarskih udruga iz Klanjca, Konjšćine, Zabok-a i Pregrade te Ivanka Kušćar, izaslanica župana Krapinsko-zagorske županije i tajnica Saveza pčelarskih udruga Krapinsko-zagorske županije.

Nakon pozdravnih riječi, na usvajanje je predložen dnevni red, a potom su predloženi: radno predsjedništvo, zapisničar, ovjeritelji zapisnika i verifikacijska komisija koji su od strane pčelara jednoglasno prihvaćeni. Predsjednik je zatim podnio iscrpna izvješća o radu udruge, među kojima je posebno istaknuo:

- odličan uspjeh članova udruge na 10. ocjenjivanju i izložbi meda Krapinsko-zagorske županije sa osvojenih 14 zlatnih, 4 srebrna i 3 brončana odličja;
- 15 novih članova udruge;
- suradnju sa ostalim udrugama pčelara iz Zagorja i osnivanje Saveza pčelarskih udruga Krapinsko-zagorske županije sa ciljem bendaranja županijske robne marke „Bagremov med zagorskih brega“;
- edukacija pčelara putem stručnih predavanja i filmova;
- promocija pčelarstva i pčelarskih proizvoda na raznim manifestacijama, poput „Ljeta u Krapini“, „Krapinskom medenom sejmu“, sudjelovanje članova udruge u radijskim i televizijskim emisijama, suradnju sa tiskovnim medijima i drugo.

Na skupštini su izabrana nova radna tijela na rok od 4 godine, a za predsjednika je ponovno izabran dosadašnji predsjednik Damir Krog. Za tajnicu je izabrana Marina Brlobuš Jug, za blagajnika Željko Topolovec, a priznanja za dugogodišnji rad i zala-ganje na svim područjima vezanim za pčelarstvo primili su: Mirko Puljek, Vlado Mihić, Stjepan Kla-siček i Vlado Mikulec.

Donesen je i plan rada za ovu godinu nakon kojega je predsjednik HPS-a Martin Kranjec govorio o Programu potpora za 2012. godinu te odgovarao na mnogobrojna pitanja članova. Za doprinos, odličnu suradnju, trud i nesobično zalaganje za dobrobit pčelarstva - Martinu Kranjcu je uručena Zahvalnica udruge pčelara „Krapina“.

Nakon službenog dijela, koji je protekao u sve-čanom i vedrom tonu, nastavljeno je neformalno druženje uz jelo i piće, razgovore o pčelarskim te-mama i željom za plodnom i medonosnijom godi-nom za pčelu i pčelare.

Marina Brlobuš Jug, Krapina

O G L A S I

Matice, zrele matičnjake i paketne rojeve prodajem. Uzgoj matica registriran 1992. godine. Izdajem račun. Obratite se s povjerenjem i na vrijeme jer kvalitetna matica ne košta – Ona plaća. Stjepan Kebet. GSM. 098/706-545
www.kebet.hr

Prodajem sjeme facelije iz 2011. godine. Mogućnost dostave pouzećem.
Tel. 042/714-227
GSM 098/1680-915

Prodajem sjeme facelije iz 2011. godine. Dostava pouzećem ili po dogовору.
GSM 099/271-2130

Prodajem pčele - prirodni i paketni roj, pčele s košnicama, pčele na okvirima, 2 kontejnera sa pčelama, med, med u saču, pelud i propolis.
GSM 098/44-66-74

Prodajem tonu i pol meda, povoljno.
GSM. 098/310-722

Prodajem se prikolica za prijevoz 32 LR ili AŽ košnice, pogodna za vuču traktorom. Prodajem pčele na LR okvirima i u LR košnicama. Bjelovar.
GSM. 091/798-6599

Prodajem kamion mercedes 1213 sa kontejnerom za 60 LR košnica i 40 pčelinjih zajednica na 2 na-stavka. Moguće kombinacije. Novska.
091/1334-307

Kupujem inox vrcaljku za 4 LR okvira.
GSM. 091/551-4503

Prodajem električni otklapač sača za AŽ okvire, po-lojni, malo korišten, u dobrom stanju.
Tel. 044/814-618
GSM. 098/970-6470

Prodajem autobus TAM sa 52 AŽ 11-okvirne košnice bez pčela.
GSM. 098/716-705

Prodajem prikolicu sa 40 košnica sa pčelama i 17 nukleusa ili mjenjam za auto.
GSM. 098/976-8006

Prodajem bačvu (300 kg) bagremovog meda iz 2011. godine i nudim dugoročnu suradnju za proizvodnju i prodaju meda od bagrema, amorfne i livade iz Moslavine.
GSM. 098/281-682

Prodajem pčelinjak od 300 LR košnica sa pčelama, 100 praznih LR nukleusa, 60 mini oplodnjaka, 3 nova kontenjera, kamion Iveco Eurocargo jastučar 1999. godina, novi stroj za pakiranje meda u vrećice od 15 grama, 150 kg satne osnove, električnu vrcaljku i električni otklapač sača.
GSM. 099/679-912

Prodajem pčele na LR i AŽ okvirima.
GSM. 091/896-5578

Prodajem povoljno kamion – kontejner (52 LR košnice), 24 nukleusa, sve sa zdravim, jakim i razvijenim zajednicama s maticama iz 2011. godine te pčelarski pribor. Moguća zamjena za osobno vozilo.
GSM. 091/536-7217

Prodajem pelud na malo i veliko i šaljem pouzećem.
Tel. 033/674-550

Prodajem staro imanje prilagođeno za pčelarstvo s priključkom struje i vode i blizinom bagremove paše. Tuhelske toplice.
GSM. 098/1837-004

Prodajem otresače pčela, pogon na 2 mini elektromotora od 12V.
GSM. 091/7266-037

Prodajem lipove okvire, AŽ-grom i AŽ-standard, te bagremov med. Varaždin.
GSM. 099/720-2290

PROIZVODNI OBRT

"APIGROUP"

**5. KOLOVOZA 1995.,
DVOR**

gsm: 095/828-53-73

**PROIZVODNJA
KOŠNICA I
DIJELOVA ZA
KOŠNICE**

Agro Favorit d.o.o.

Vaš partner za med.

Otkupljujemo sve vrste meda, propolis i
Eko med s certifikatom.

Plaćamo dobre cijene, odmah ili po dogovoru.
Ukoliko budete zainteresirani ili imate bilo kakvih
dodatnih pitanja slobodno nas kontaktirajte na
slijedeće brojeve.

Agro Favorit d.o.o.
Industrijska 18, 33520 Slatina
www.agrofavorit.hr,
agro.favorit@vt.t-com.hr
Tel.: 033-401 621
098- 9631 249
098- 9835 840

ANDRIJA MARTIĆ (1951-2012)

Nakon kratke i teške bolesti 14. travnja 2012. godine u 61. godini života napustio nas je naš dragi pčelar Andrija Martić.

Pčelarstvom se počeo baviti u ranoj mladosti, te je uz obiteljske obaveze i rad u HŽ-ovojoj Poslovnoj jedinici Ploče, uspješno savladao sve poteškoće bavljenja pčelarstvom, a dio svog slobodnog vremena je odvojio i za rad u udruzi.

Zbog svojih ljudskih i pčelarskih osobina dva puta je biran za predsjednika udruge, a u jednom mandatu bio je i član Upravnog odbora Hrvatskog pčelarskog saveza.

Iako jako bolestan, do zadnjeg trenutka života zračio je optimizmom, a onima koji su ga poznavali ostat će u sjećanju kao skroman i uporan u svom radu, kao pčelar koji je bio omiljen među svim generacijama kolega pčelara.

Uz dužno poštovanje za sva dobra djela i sve lijepе trenutke, članovi PU "Kadulja" iz Metkovića, oduju mu neizmernu zahvalnost i poštovanje.

Zauvijek će ostati u našim mislima i riječima.

PU "KADULJA" METKOVIĆ

ZDENKO BILEK (1950-2012)

Nakon mnogih godina bolesti, protiv koje se hrabro i odlučno borio, radom i smijehom, napustio nas je naš dragi prijatelj i nadaleko poznati pčelar Zdenko Bilek.

Svoja prva pčelarska znanja i iskustva stekao je još kao dijete kod svog djeda, te ih je usavršio pomazuci ocu, a ista je sa strašcu i ljubavlju prenio na svoju obitelj, kao i na mnoge pčelare svog zavičaja.

Kao dugogodišnji predsjednik pčelarske udruge „Bagrem“ iz Daruvara promicao je važnost pčela i pčelarstva u svom kraju i njegov je doprinos u tom području nemjerljiv.

Zbog svog bogatog znanja i iskustva, koja je nesebično dijelio s manje iskusnim pčelarima, zbog predanog rada u području pčelarstva, Zdenko je za života dobio i mnogobrojna priznanja.

Za sva njegova djela i velik doprinos pčelarstvu, od srca mu hvala.

PU "BAGREM" DARUVAR

Članovi Hrvatskog pčelarskog saveza plaćaju članarinu preko pčelarskih udruga u iznosu od 225,00 kuna, u što je uključeno i dobivanje časopisa. Pretplata samo za časopis Hrvatska pčela iznosi 270,00 kuna, a za inozemstvo 39,00 EURA. Cijena pojedinog broja za Hrvatsku iznosi 30,00 kuna. Časopis izlazi u 11 brojeva, u nakladi od 5.300 primjeraka. Pretplata se tijekom godine ne može otkazati, a prima je Hrvatski pčelarski savez na broj ţiro-računa 2484008-1100687902. Tiskara je "Grafika Markulin".

Upute za pripremu komercijalnih oglasa

Komercijalni oglasi moraju biti grafički pripremljeni i u pdf formatu dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu.

Cijena oglasa:

1/1	(16x24 cm)	4.200,00 kn
1/2	(16x12 cm)	2.500,00 kn
1/3	(16x7,5 cm)	1.800,00 kn
1/4	(16x6 cm, 8x12 cm)	1.300,00 kn
1/8	(5x8 cm)	650,00 kn

Popust na komercijalne oglase: 4x oglas -10%; 5-8x oglas -20%; 9-12x oglas -30%

Za sadržaj oglasa odgovaraju oglašivači.

Upute za pripremu malih oglasa građana

Mali oglasi moraju biti dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu za objavu u sljedećem broju časopisa. Svaki član HPS-a i preplatnik na časopis ima pravo iskoristiti jedan besplatni mali oglas godišnje. Svi sljedeći mali oglasi naplaćuju se 4,00 kune po riječi, a oglas mora sadržavati najmanje 10 riječi.

Upute za pripremu tekstova za objavu u časopisu Hrvatska pčela

Rukopisi i fotografije za objavu u časopisu primaju se najkasnije do 10. u mjesecu, te se nakon objave ne vraćaju. Autorski honorari plaćaju se po jednoj kartici, koja sadržava 1.450 znakova, u iznosu od 75,00 kuna/kartici. Za sadržaj tekstova odgovaraju sami autori. Ostali mediji koji preuzimaju tekstove, obvezno moraju navesti izvor informacija.

Otkupljujemo sve vrste **meda**.

Otkupljujemo propolis za potrebe vlastite prerađe.

Ugovaramo proizvodnju meda **u saću**.

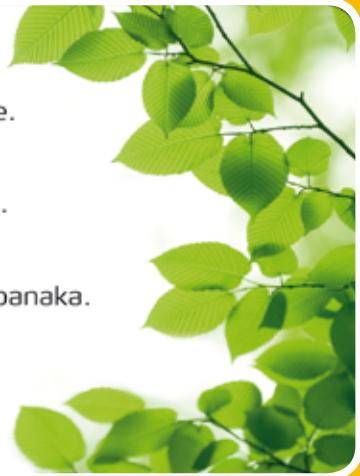
Tražimo kooperante za duže vremensko razdoblje.

Sklapamo višegodišnje **ugovore**.

Posredujemo za pčelarske **kredite** kod poslovnih banaka.

Apipharma d.o.o., Zagreb, Medarska 69
tel 01/63 99 000, faks 01/37 91 620, GSM 091/33 44 444
e-mail: apipharma@apipharma.hr

OTKUPLJUJEMO PROPOLIS

HEDERA d.o.o.
Put Vrbovnika bb,
21311 Stobreč
Tel./Fax: 385 (0)21/32-54-10

**Problem sa VĀROOM?....
VIŠE NE !!**

**Za EKOLOŠKU ZAŠTITU PČELA
NE ŠTETI PČELI NITI PČELARU
nema rezidua niti rezistencije
primjena bez ograničenja
VEĆI PRINOS DO 30%
nije lijek niti otrov
DOKAZANA UČINKOVITOST
od 94 do 100%**

**CHALK BROOD ekološki
preparat protiv
vapnenastog legla**

Bimex prom d.o.o.
Info 098 1870178
e-mail: bimex@zg.t-com.hr
www.beevital.info

APIS PETRINJA

PROIZVODNJA OPREME ZA PČELARSTVO

Proizvodimo:
košnice LR, AŽ i Farar;
nukleuse; matične rešetke;
razmake; spojke za
nastavljače

Pogon Čazma
Gornji Draganec 117
Tel./fax 043/776-062
044/862-737

OTKUPLJUJEMO MED

300melis

Zagreb, Rudeška 14

Tel.: 01/3886-994

GSM: 099/3886-994

www.vm2.hr

Kvaliteta iz šećerne repe

Najbolje iz prirode. Originalni proizvod.

APIINVERT® i APIFONDA® hrana za pčele na saharoznoj bazi u najčistijoj kvaliteti. Südzucker višedesetljetnim iskustvom osigurava i jamči visoku kvalitetu svih API proizvoda.

APIINVERT®

- uporabiva odmah, bez dodatnih tretmana
- visoki fruktozni sadržaj, idealna konzistencija
- medu bliske vrste i omjer šećera
- brzo uskladištenje za rezervu
- visoka iskoristivost sirupa
- optimalna kompatibilnost
- mikrobiološki stabilna

APIFONDA®

- šećerna pasta u obliku pogače
- uporabiva bez dodatnih tretmana
- mikrokristalna građa
- pčele je lako uzimaju
- minimalna proizvodnja kore
- optimalna kompatibilnost

Dodatne informacije tražite od Südzuckerovih stručnjaka:

Ing. Vladimír Algayer, **+421 944 448 662**, po slovački, mađarski ili njemačk
algayer.vladimir@gmail.com

SÜDZUCKERAG, Postfach 11 64, 97195 Ochsenfurt, Telefon +49 9331 91-210, Telefax +49 9331 91-305
Ili jednostavno preko web stranice: www.bienenfutter.eu